

[Ninn-Hansen.]

I øvrigt er det vel ikke så besynderligt, at det ærede medlem optræder som den stærkeste fortaler for den sygekasselov, der er gennemført, og som trådte i kraft den 1. april. Denne lov bygger på principper, der er helt i overensstemmelse med de principper, som socialistisk folkeparti bygger sin politik på. Der er ingen, der vil undre sig over, at det er det ærede medlem og hans parti, der giver den varmeste tilslutning til denne lovgivning. Det, vi har kunnet undre os over, og som vi stadig undrer os over, er, at andre slutter sig så tæt til socialistsik folkeparti, som tilfældet er. At det imidlertid ikke gør vor modstand mod loven mindre, siger sig selv.

For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg sige, at mit parti kan tilslutte sig gennemførelsen af lovforslaget om Statsbanepersonalets Sygekasse.

(Kort bemærkning).

Skræppenborg-Nielsen: Jeg fastholder naturligvis mine udtalelser, og det, jeg sagde før, var, at de to ærede medlemmer forsøgte at give folketinget og befolkningen det indtryk, at det er på grund af den nye sygekasselov, at konflikten mellem læger og sygekasser er opstået. Hvis man læser fortrykket af Folketingstidende — og læser det rigtigt — kan man kun få det indtryk befastet, som jeg har givet udtryk for. Der henvises stadig til, at denne konflikt måske var opstået på grund af den nye sygekasselov, og der er vist ingen af de to ærede medlemmer, der kan benægte, at man kan få det indtryk.

Socialministeren (Bomholt): Det hænder jo, når to kæmper er i krig, at der falder et hib af til tredjemand, og for at bemærkningerne ikke skal stå helt uimodsagt, vil jeg gerne tilføje et par sætninger.

Jeg havde på ny det indtryk af de ærede medlemmer hr. Peter Larsens og hr. Ninn-Hansens indlæg, at de nok så meget vendte sig mod de almindelige sygekasser som imod selve sygekasseloven. Det er en kraftig agitation for fortsættelseskasserne imod de almindelige sygekassers B-afdelinger. Jeg synes, man skal indtage et sagligt, neutralt standpunkt over for de to kassegrupper.

Jeg har aldrig sagt ét nedsættende ord om fortsættelseskasserne; det kunne aldrig falde mig ind. De medborgere, der ønsker den løsning, har naturligvis ret dertil. Men jeg vil dog gøre opmærksom på, at man ikke uden videre i dag kan sammenstille fortsættelseskasserne og de almindelige sygekasser i henhold til de forsikringspligter, de har, idet fortsættelseskasserne jo ikke har pligt til at modtage medlemmer uden hensyn til alder eller helbred. De almindelige sygekasser skal nu åbne dørene for de syge og gamle, for alle uden hensyn til alder og helbred, og det medfører naturligvis et helt andet socialt præg og en videregående social forpligtelse end den, fortsættelseskasserne har ment at kunne påtage sig.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg sige, at ministeriet og jeg har tilrettelagt sagen på en sådan måde, at ingen indgået overenskomst skulle krænkes, og der skulle ikke lægges hindringer i vejen for indgåelse af overenskomster i forlængelse af den hidtidige ordning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1419, fremsættelsen i tidenden sp. 2584).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl Petersen: Da den højtærede landbrugsminister første gang fremsatte lovforslag om udbygning af landbohøjskolen, blev dette modtaget med glæde af alle partiets ordførere, og der blev dengang givet udtryk for, at det var meget påkrævet, og at det også i høj grad var nødvendigt, at denne skole som andre højere læreanstal-

[Carl Petersen.]

ter blev moderniseret, så at den kunne løse sin opgave på bedste måde. Der blev samtidig givet udtryk for, at det hastede med denne udbygning, fordi man var klar over, at den kommende tid ville stille meget store krav til landbrugets konkurrenceevne.

Da man var klar over, at en udbygning både forskningsmæssigt og uddannelsesmæssigt må blive af helt afgørende betydning for, om dansk landbrug kan klare de vanskeligheder, det stilles over for i den kommende tid, var man enig om, at det hastede med at komme i gang med moderniseringen. Der er derfor ingen grund for mig til i dag ved denne førstebehandling at gentage, hvad jeg dengang sagde om nødvendigheden af det standpunkt, som jeg gav udtryk for på mit partis vegne. Efter de drøftelser, der har været i udvalget, både det, der blev nedsat i 1959, og det, der var nedsat i 1960, er det klart, at årsagen til, at vi nu for tredje gang skal behandle et forslag af denne karakter, for det første er, at der ikke har kunnet opnås enighed om, hvor skolen skal placeres, og for det andet, at der ikke har kunnet opnås enighed om, hvorvidt det nu også er nødvendigt, at en modernisering skulle koste det store beløb, der blev regnet med i de to foregående lovforslag.

Under drøftelserne om skolens placering var der som bekendt mange henvendelser fra forskellige egne i landet med ønske om netop at blive hovedsæde for denne institution. Jeg vil for at belyse betydningen af disse henvendelser gentage, hvad jeg sagde ved første behandling af forslaget i fjor:

„Selvfølgelig kan skolen placeres hvor som helst, hvis det kun drejer sig om at fremskaffe de nødvendige arealer.“

Jeg kunne tilføje, at selvfølgelig kan man, som det også er sket under udvalgsbehandlingen og siden både i tale og skrift, påberåbe sig, at flytningen fra København kan tjene som et led i en egnsudvikling, men jeg må indrømme, at dette argument forekommer mig noget anstrengt, når talen har været om at flytte skolen til Odense eller Århus eller Københavns nærmeste omegn. Det er ikke mit umiddelbare indtryk, at det netop er på disse steder, der er arbejdsløshedsoer.

Men er der nu ikke andre hensyn, der

vejer stærkere til ved bedømmelsen af, om skolen skal væk fra København, end de ting, jeg lige har nævnt? For mig er der noget, der er meget mere vigtigt, og blandt mange ting, der godt kunne omtales, er der særlig to, som jeg vil koncentrere min tale om i dag. For det første: hvor meget kan der spares i anlægsudgifter og årlige driftsudgifter ved at udbygge skolen på stedet og lade den være samlet i stedet for at flytte den væk fra København? For det andet: hvor megen tid kan der indvindes ved at gennemføre det fremsatte forslag i stedet for at flytte skolen væk fra Bülowvej og dermed forsinke skolens arbejde?

Jeg har allerede sagt, at man i udvalget har været forbavset over de store beløb, der skulle medgå til denne opgaves løsning. På dette punkt har den højtærede minister ved det nu fremsatte forslag imødekommet udvalgets henstilling. Det fremgår af de forslaget ledsagende bemærkninger, at beløbet nu er reduceret fra de tidligere nævnte omkring 85 mill. kr. til 60 mill. kr. Jeg er enig med den højtærede minister i, at en udbygning til dette beløb er fuldt forsvarlig og mange år frem i tiden vil tilfredsstille krav, som kan stilles til skolen. Selv om det vel i dag er svært at vide noget om, hvor stort behovet vil blive for veterinærer, landinspektører og landbrugs-kandidater i den kommende tid, kan jeg ikke tro, at den nødvendige rekruttering til disse studieretninger vil vokse i takt med behovet for tilgang inden for andre studieretninger, og jeg vil derfor bedømme det sådan, at den foreslåede ordning med en udvidelse til de nævnte ca. 60 mill. kr. vil dække behovet i en lang årrække fremefter.

Gennemføres det foreliggende forslag, bliver der i hvert fald tid til inden næste udvidelse at undersøge, hvor stort det fremtidige behov vil blive, og utænkeligt er det vel ikke, at den kommende tids krav til det rent forskningsmæssige vil blive så stort, at studietiden for dem, der nu vælger det videnskabelige arbejde som deres fremtidige arbejde, vil blive forlænget; til gengæld er der meget, der taler for, at den vil blive formindsket for dem, der vælger at bruge deres uddannelse som praktiske landmænd eller som konsulenter i de landøkonomiske foreninger eller andre steder, hvor der nu er brug for dem. Selv om viden er en god ting,

[Carl Petersen.]

har jeg lidt vanskeligt ved at forstå, at det skulle være nødvendigt for at være almindelig landbrugskonsulent eller praktisk landmand at skulle studere et årsmål af 4 år, det må jeg indrømme. Det kan jo være, at jeg får ret i, at tidens krav om en anden skoleordning også stilles til de kategorier, jeg nu har nævnt, og hvis det sker, synes det mig at være fornuftigt, at man til den tid placerer en sådan skole, en sådan læreanstalt, i provinsen.

Af det materiale, som udvalget har modtaget fra de sagkyndige inden for byggeriet, fra arkitekter og ingeniører, om, hvad tilsvarende byggeri vil koste ved en udflytning til et eller andet sted uden for København, fremgår, at der må regnes med det dobbelte beløb af det til en udbygning forelåede.

Folketinget har i de senere år bevilget meget store beløb til uddannelse og forskning inden for praktisk taget alle områder, hvor der var behov for det; der har stort set været enighed i det høje ting om nødvendigheden af at bevilge disse store beløb, og det har vel været ud fra en bedømmelse af, at disse penge er givet godt ud, fordi det på lang sigt vil komme vort samfund til gode. Men det er da også min opfattelse — og som formand for finansudvalget er jeg blevet bestyrket i, at denne opfattelse deles af de fleste — at der ikke skal ydes større beløb til de enkelte opgavers løsning end nødvendigt, og derfor står jeg uforstående over for de røster, der i dag kræver denne skole flyttet, for i så tilfælde kan udgifterne blive fordoblet, uden at man opnår andet, end at skolen flyttes bort fra København.

Tidlig og silde hører og ser vi krav fremsat i befolkningen om, at vi skal holde igen med offentlige udgifter, ja, det var vel et af hovedemnerne i den valgkamp, der førtes forud for valget. Er det så rigtigt, at det høje ting vil tvinge den højtærede landbrugsminister til at bruge en masse millioner kroner mere end påkrævet for at få udbygget skolen til en moderne institution? — tilmed når der må regnes med, at der samtidig påføres skolen store vanskeligheder i det daglige arbejde, og at de årlige driftsudgifter vil blive betydelig større, for det kan nemlig ikke undgås. Når de tråde, der

i dag binder skolen til andre læreanstalter og forskningsinstitutter, klippes over, skal der knyttes nye tråde, og vi ved af erfaring, at det koster penge. I ministerens fremsættelsestale er en række af de institutioner nævnt, som landbohøjskolen samarbejder med, et samarbejde, som vanskeligt kan opbygges andre steder.

Et andet af de mange forhold, der taler særlig imod flytningen, er, at skolens arbejde vil blive forsinket betydelig mere, hvis skolen skal opføres langt fra den nuværende, end hvis der blot foretages en udvidelse, og en sådan forsinkelse kan blive en dyr foranstaltning for samfundet. Den kan vel i dag ikke gøres op i nogen beløbsstørrelse, men alle, som følger med i, hvad der sker ude i verden på dette område, må vist erkende, at blot et par års forsinkelse i vort forskningsarbejde kan blive en meget kostbar historie, i første omgang godt nok kun for landbrugerne, men siden for hele samfundet.

Jeg har nok set, at man vil bebrejde den højtærede minister, at denne sag allerede er blevet 2 år forsinket. Jeg mener, at den højtærede minister med meget god samvittighed kan tilbagevise sådanne bebrejdelser. Det er tredje gang, den højtærede minister fremsætter forslag og gør det med støtte af næsten hele den sagkundskab, der står til hans rådighed. Folketinget har to gange haft lejlighed til at færdigbehandle et forslag og ophøje det til lov, men har ikke gjort det; derfor må skylden for den forsinkelse, der tales om, være det høje tings.

Jeg ved også, at der vistnok i alle grupper er meget delte meninger om, hvorvidt skolen skal blive i København eller flyttes et andet sted hen, og der er ligeledes stor uenighed om, hvor den, hvis den skal flyttes væk, så skal flyttes hen. Der er mange, der mener, at spørgsmålet kan løses ved, at den flyttes til et sted i nærheden af København, for så kan man bevare forbindelsen med de institutioner, jeg før nævnte, og det er rigtigt. Men har man egentlig tænkt over, om der er et sådant sted? Det ville vel betyde, at den skulle anbringes inden for en linje Helsingør-Roskilde-Køge. Jeg tror ud fra det lokalkendskab, jeg har til denne egn, det vil blive meget svært at finde et sted, hvor en placering ikke vil komme i vejen for en allerede planlagt byudvikling,

[Carl Petersen.]

og dertil kommer, at anlægsudgifterne også i dette tilfælde vil blive fordoblet.

Også min gruppe står delt på dette spørgsmål. Jeg kan derfor ikke i dag tale på hele min gruppes vegne, da der er et endog betragteligt antal af mine gruppefæller, som mener, at skolen bør flyttes væk fra København. Men trods de divergerende meninger, der kan være i alle grupper, vil jeg dog slutte med at udtale håbet og ønsket om, at man denne gang under udvalgsarbejdet søger at få dette spørgsmål løst, få det gjort færdigt. Det er ikke det høje ting værdigt at vente længere med denne sag. Og lad denne sags løsning blive til brug for skolen, til hjælp for landbruget og til gavn for samfundet.

Harald Nielsen: Det forslag, vi i dag behandler om udbygning af landbohøjskolen, er jeg, må jeg sige, noget forbavset over.

For et par år siden kom den højtærede landbrugsminister med et forslag om en lang større udvidelse end den, han foreslår i dag. Dengang sagde den højtærede landbrugsminister — og påberåbende sig den samme sagkundskab, som han støtter sig til i dag — at det var at skaffe bedre betingelser for skolens hele arbejde og for at skaffe plads til den stigende elevtilgang var særdeles nødvendigt med en udvidelse af skolen på Frederiksberg til et samlet beløb på omkring 85-90 mill. kr. Skolen skulle kunne rumme indtil 1 500 elever, og der måtte bygges og udvides også af hensyn til det forskningsarbejde, der udføres derude, og som tager et stedse større omfang.

I dag kommer den højtærede landbrugsminister og siger, at det, der dengang var så yderst påkrævet, ikke er så påkrævet mere. Man kan nøjes med plads til 1 300 elever i stedet for som tidligere foreslået 1 500, og man kan godt skære byggeprogrammet ned fra 90 til 60 mill. kr. Det fremgår dernæst videre af de bemærkninger, hvormed den højtærede landbrugsminister ledsager sit forslag, at han ganske vist kun betragter denne løsning som en midlertidig løsning, en art nødløsning, noget, man skal klare sig igennem med indtil videre. Jeg er usægtelig noget forundret herover, og jeg spørger den højtærede minister, om han virkelig mener, at det er sagligt for-

svarligt at gå til en halv løsning netop nu, hvor vi alle, tror jeg, har en klar erkendelse af, at det ikke mindst på det forskningsmæssige og undervisningsmæssige område er mere nødvendigt end nogen sinde før, at vi kommer helt på højde med den moderne tids krav. Sker det ikke, sækker vi agterud. Denne betragtning har naturligvis også sin fulde gyldighed, når det drejer sig om den højere undervisning og forskning på jorddyrkningsområdet. Den højtærede minister kender mit parti så godt, at han ved, at vi ikke er ude efter at bruge flere penge end strengt nødvendigt; vi ser gerne besparelser, og vi ser med tilfredshed, at den højtærede minister i forhold til sit første forslag har strøget sådanne ting som en fest- og kongressal, der ikke har nogen direkte betydning for undervisning eller forskning. Vi ønsker meget, at man ved den endelige udformning af byggeplanerne har alt omhyggeligt gennearbejdet, gennemtænkt og planlagt, så der ikke ofres mere på opgaven, end den virkelig kræver. Men vi er usægtelig meget skeptiske over for halve og midlertidige løsninger, som efter næsten al erfaring, selv om de rent øjeblikkeligt kan forekomme billige, i det lange løb viser sig at være meget kostbare.

Jeg kan derfor allerede på dette sted i min tale sige til den højtærede landbrugsminister, at hans midlertidige løsning finder vi ikke sagligt rigtig. Vi ønsker ikke en halv, men en hel løsning af landbohøjskolens forhold, en løsning, der straks tager sigte på at give vor landbohøjskole fuldt ud tidsvarende forhold at virke under, og en løsning, der kan holde lang tid fremover. Sådan har vi da også handlet i et tilsvarende tilfælde: polyteknisk læreanstalt flyttes ud på Lundtoftesletten, og der bygges her en fra først til sidst helt ny skole udformet efter de mest moderne principper og derfor sikkert også bydende de bedst mulige betingelser for den undervisning og forskning, der hører hjemme på denne skole. Det er dyrt, det koster mange penge — 200, måske 300 mill. kr. — men der har jo været omtrent almindelig enighed om, at det var nødvendigt.

Selv om man naturligvis ikke uden videre kan drage sammenligninger mellem én læreanstalt og en anden, kunne man dog alligevel godt med dette i erindring få den

[Harald Nielsen.]

tanke, at jordbrugerhvervet, der trods alt stadig er en dominerende faktor i vort lands økonomi, bliver stedbarn, når regeringen mener at kunne spise landbrug, skovbrug og gartneri af med 60 mill. kr. til en midlertidig og efter min mening slet ikke tidsvarende udbygning og modernisering af den højere undervisnings- og forskningsanstalt, som disse erhverv især skal støtte sig til.

Vi kan også sammenligne med, hvad man foretager sig på dette område i et land som Holland — utvivlsomt vor dygtigste og farligste konkurrent i Europa på landbrugets felt. Efter hvad der er oplyst over for mig, har man planer om at foretage en udvidelse af den hollandske landbohøjskole, så der bliver plads til dobbelt så mange elever, som man har nu. Dér synes man altså ikke at dele den opfattelse, som den socialdemokratiske ordfører gav udtryk for, at det var tvivlsomt, om der i fremtiden ville komme nogen stærkt øget tilgang til en undervisnings- og forskningsanstalt af netop denne karakter. Hollænderne har altså planer om store udvidelser, og deres skole kan ingenlunde, som den er før denne udvidelse, karakteriseres som værende af ringere standard end vor. Alligevel mener vi her i landet at kunne klare os igennem med en midlertidig løsning til 60 mill. kr. Sammenligninger fra ét land til et andet skal ganske vist altid foretages med et vist forbehold, og jeg har ikke fremdraget de hollandske planer, fordi jeg vil forlange, at vi skal gøre nøjagtig som hollænderne; jeg har gjort det for at henlede den højtærede ministers opmærksomhed på, at også ved en sammenligning udadtil synes det, som om vi ikke helt følger med, hvis vi slår os til tåls med en midlertidig løsning.

Nu har jeg naturligvis bemærket den grundelse, den højtærede minister giver for den retræte, han foretager i denne sag. Han siger, at det sker for at imødekomme ønsket om ikke fortsat at koncentrere al undervisning og forskning i København og dermed afskære muligheden for, at en

ny skole senere kan vokse op andetsteds i landet. Med andre ord: ministeren nøjes med en midlertidig løsning i København for ikke at foregribe begivenhedernes videre udvikling. Undskyld, at jeg siger det, højtærede landbrugsminister, men den forklaring tror jeg ikke rigtig på.

Har vi først vedtaget den midlertidige ordning, vi i dag behandler, fanger bordet. Så kan man være temmelig vis på, at det ikke varer længe, før vi bliver præsenteret for nye krav om yderligere udbygning på Frederiksberg, og så opnår den højtærede minister ved en omgående bevægelse det, han hele tiden har sigtet imod og ikke har kunnet komme igennem med ved et frontalt angreb, nemlig skolens forbliven på Frederiksberg, hvad vi er mange der mener slet ikke er nogen tidsvarende og saglig rigtig løsning.

Den her fremførte betragtning er heller ikke uden hold i bemærkningerne til den højtærede ministers forslag, for her hedder det, at detailprojekter endnu ikke foreligger. Det er altså kun en skitse, vi behandler, noget, vi i virkeligheden ikke ved hvad er, når det endelig kommer til fuld udformning. Det er derfor vigtigt at holde mulighederne åbne for ændringer i byggeperioden, siger ministeren. Ja, jeg tvivler ikke om, at de ændringer nok skal komme, og jeg tvivler ikke om, at vedtager vi det foreliggende lovforslag, har vi lang tid fremover afskåret os fra at få den efter min mening eneste sagligt forsvarlige løsning af landbohøjskolens forhold, nemlig en samlet udflytning til frie, landlige omgivelser, hvor der er rigelig plads også for fremtidige udvidelser.

Jeg ser nok i bemærkningerne til lovforslaget, at det siges, at sagkundskaben stort set er enig om, at en flytning af skolen vil give forskningen og dermed skolen ringere vilkår at arbejde under. Denne udtalelse forundrer mig, for vi, der sad i udvalget vedrørende den højtærede ministers første forslag, fik unægtelig en helt anden opfattelse af sagkundskabens stilling, og det er vist derfor nødvendigt, at jeg går lidt nær-

[Harald Nielsen.]

mere ind på dette udvalgsarbejde. Jeg tror at turde driste mig til at sige, at alle vi, der sad i dette udvalg, uanset partifarve — for denne sag er jo ikke noget politisk spørgsmål — kun havde ét formål for vort arbejde, nemlig at medvirke til at give landbohøjskolen de mest tidssvarende og bedst mulige rammer for det arbejde, skolen skal udføre, og, hvis det kunne ske uden at skade dette, samtidig at imødekomme et almindeligt, rimeligt ønske om, når lejlighed gives, da også at tilgodese provinsen ved anbringelsen af højere læreanstalter og videnskabelige institutioner. Vi er mange, der mener, at en decentralisering her vil være meget nyttig og god.

Ud fra denne grundindstilling spurgte vi sagkundskaben, d. v. s. landbohøjskolens ledelse og lærere, ligesom vi søgte at indsamle alle de oplysninger, vi i øvrigt kunne komme i besiddelse af, også gennem en rejse til Holland for at se, hvordan man dér havde indrettet sig og i øvrigt så på dette spørgsmål. Hvad blev nu resultatet for vort vedkommende? Ja, det kan ikke være nogen hemmelighed for den højtærede minister. Vi kom praktisk talt næsten alle sammen — der var måske en enkelt undtagelse, det tør jeg ikke sige — til den erkendelse, at det ville være en fejlinvestering at fortsætte udbygningen på Frederiksberg; der måtte en udflytning til, hvis en virkelig moderne og tidssvarende skole skulle skabes. Hvorfor? Først og fremmest fordi der, bortset fra hvad der kan foregå i laboratorier, ikke kan forskes i jord, dyr og planter på Frederiksberg. Det må foregå ude på det fri land, og det gør det da også. Det vil da være langt bedre, ja, ret beset en meget stor fordel for en lærers forskningsarbejde, om forsøgsmarker, forsøgsstalde, forsøgsdyr o. s. v. befinder sig i skolens umiddelbare nærhed. Det er langt mere værd end at være i umiddelbar nærhed af en anden læreanstalts professorer, som også ved noget om det, man forsker i.

Ja, det var den besked, vi fik i Holland. Man fortalte os dér, at der i sin tid havde været stemning for, at man ikke skulle flytte ud, men blive i forbindelse med universitetsbyen Utrecht for at bevare tilknytningen til de universiteter, der var derinde; men man foretrak til sidst en ud-

flytning og finder nu, at det er den rigtige løsning. Så vidt jeg husker, sagde skolens rektor endogså til os, at han havde været blandt dem, der protesterede mod at få deres skole flyttet væk fra en universitetsby og langt ud på landet, men han erkendte nu, at han havde taget fejl, det havde været en uvurderlig fordel, at de havde foretaget en sådan udbygning af deres skole ude i landet.

Også for elevernes undervisning er det af en vis værdi, at forsøgsmarker, stalde, dyr, og hvad der ellers kan være tale om at vise dem og demonstrere for dem, er beliggende i skolens umiddelbare nærhed. Jeg kan som eksempel nævne, at landbohøjskolen, så vidt jeg ved, skal have opført en stor maskinhal. Jeg ønsker at understrege, at vi har altid her i tinget været venlig stemt over for landbohøjskolen, jeg mindes ikke, at vi er gået imod forslag om bevillinger til udbygning derude, men det, vi står over for nu, er spørgsmålet om, hvorledes vi skaber den bedst mulige skole: ved at blive derude eller ved at flytte. Landbohøjskolen skal som sagt nu have opført en stor maskinhal. Maskinlære er blevet et særdeles vigtigt fag, og uddannelsen af maskinkonsulenter er også for landbruget en betydningsfuld ting, men en sådan maskinhal er der ikke plads til på Frederiksberg. Den er, så vidt jeg ved, ikke med i det projekt, vi her behandler, den skal anbringes ude i nærheden af Tåstrup. Naturligvis kan eleverne tage ud og se på maskiner dér og få dem demonstreret dér, men enhver må dog være klar over, at det ville være bedre og mere hensigtsmæssigt, om den var anbragt i umiddelbar tilknytning til skolen. Der kan også nævnes andre ting. Jeg vil gerne sige til den højtærede landbrugsminister, at det er svært at komme uden om, at ud fra en rent saglig vurdering er en landbohøjskole, der er beliggende i frie, landlige omgivelser med de tilknyttede forsøgsmarker, stalde o. s. v. i umiddelbar nærhed, arbejdsmæssigt bedre stillet end en skole, der er beliggende i en storstads stenørken, og hvis forsøgsmarker o. s. v. er beliggende langt borte og spredt rundt omkring.

Jeg sagde før, at der ikke kan forskes i jord, dyr og planter på Frederiksberg, bortset fra laboratorieforskningen, som spiller en stor og stedse stigende rolle, men

[Harald Nielsen.]

også med hensyn til det sidstnævnte er der visse vanskeligheder. En højhusbebyggelse, som man må gribe til på den snævre plads på Frederiksberg, vil ryste og er derfor ikke en velegnet form for bygning til at rumme fintmærkende veje- og måleinstrumenter; det er også et forhold, man må tage hensyn til. Måske kan instrumenterne anbringes i dybe kældre, men hvem ved, hvad der sker i København; kommer der en tunnelbane i nærheden, ryster kældrene også, og så må man have de fine måleinstrumenter bragt andre steder hen. Højhusbebyggelse har også en anden skavank: dér kommer laboratorier og øvelseslokaler til at ligge oven på hinanden i mange etager, men da udviklingen inden for de forskellige fagområder ikke sker med samme hastighed, opstår der besværligheder, når det på et eller andet felt bliver nødvendigt at udvide. En sådan udvidelse kan meget bedre og mere hensigtsmæssigt foretages i tilknytning til en lav bebyggelse, men det forudsætter langt større arealer end dem, der er til rådighed på Frederiksberg.

Den højtærede landbrugsminister vil altså forstå, at der savnes ikke saglige argumenter for, at en udflytning af skolen giver en bedre løsning end en fortsat udbygning på Frederiksberg, men der kan føjes endnu mere til.

Henimod slutningen af udvalgsarbejdet fik vi en sammenkomst i stand med repræsentanter for skolens fagområder, hvorunder vi drøftede med dem spørgsmålet udflytning eller ikke-udflytning. Jeg tror ikke, jeg siger noget forkert — ellers må de øvrige udvalgsmedlemmer, som var til stede, rette mig — når jeg siger, at de sagkyndige direkte adspurgt erklærede, at de selvfølgelig erkendte, at en helt ny moderne indrettet skole i frie omgivelser med rigelig plads til fremtidige udvidelser, med forholdsvis lav bebyggelse og forsøgsmarker o. s. v. i umiddelbar nærhed af skolen ville give bedre arbejdsvilkår end en fortsat udbygning inde på Frederiksberg. Men det føjedes til med stærk understregning: alt under forudsætning af, at udflytning ikke skete til et sted alt for langt borte fra København, men således, at man uforstyrret kunne bevare samarbejdet med de andre højere læreanstalter i hovedstaden.

Det kan heller ikke være den højtærede landbrugsminister ubekendt, at der foreligger en skrivelse underskrevet af formanden for Landboforeningerne, Anders Andersen, og af formanden for Husmandsforeningerne, Peter Jørgensen, af Landbrugskandidatforeningen og Landbrugs lærerforeningen om en udflytning til Københavns nærhed, en skrivelse, der også er underskrevet af skolens nuværende og dens forhenværende rektor. Jeg må på denne baggrund nok spørge, om den højtærede landbrugsminister stadig vil fastholde, at en udbygning af skolen på Frederiksberg giver en bedre løsning end udflytningen. Vi fik, det gjorde jeg i hvert fald, det modsatte indtryk af de oplysninger, erfaringer og udtalelser, vi fik frem i udvalget også fra sagkyndig side.

Det kan derfor ikke undre, at det blev den almindelige opfattelse i udvalget, at udflytningen gav den bedste løsning. Ja, så almindelig var denne opfattelse efterhånden blevet, at de radikale i den aller sidste fase af udvalgsarbejdet følte sig foranlediget til at ombytte deres daværende udvalgsmedlem, Slipsager, med det ærede medlem hr. Aage Fogh, for at der dog i det mindste kunne være én helhjertet tilhænger af ministerens forslag. Jeg tør ikke sige, om den ærede ordfører for socialdemokratiet, der lige talte, også hørte til dem, men praktisk talt alle andre var kommet til den opfattelse, at hvis vi ville landbohøjskolens vel, måtte vi skride til en udflytning.

Jeg vender imidlertid tilbage til de sagkyndiges opfattelse af, at udflytningen kunne være en bedre løsning. Jeg måtte forstå det således ved vor sidste sammenkomst, at kun i tilfælde af, at udflytningen skete til et sted i nærheden af København, gjaldt dette, for så kunne man bevare samarbejdet med de andre læreanstalter. Betydningen heraf forsøgte vi naturligvis også at vinde klarhed over i det nævnte udvalg. Hvori består dette samarbejde? Hvad går det rent konkret ud på? Der blev til besvarelse heraf forelagt os adskilligt, der tyder på, at der foregår et vist samarbejde, men egentlig konkrete eksempler blev vi ikke præsenteret for.

Det blev ikke klart for os, om der virkelig foregår et samarbejde på den måde, at der er teamwork i gang mellem forskellige

[Harald Nielsen.]

lærere fra de forskellige læreanstalter om løsningen af bestemte videnskabelige spørgsmål. Jeg erkender, at her står man selvfølgelig over for det uvejelige, umålelige, og den mere levende videnskabelige atmosfære med let adgang til med fagfæller at drøfte videnskabelige problemer. Det er svært at sige noget afgørende om, hvor meget det til syvende og sidst betyder, men som sagt de udtalelser, vi fik i Holland, gik ikke ud på, at man anså det for aldeles afgørende, at skolen lå i en universitetsby. Det synes, som om samarbejdet mest består i, at man lejlighedsvis taler sammen, kommer sammen til møder med lærere fra andre læreanstalter, og at man måske kan låne et eller andet instrument i en anden læreanstalt, som har et, der er mere moderne end det, man selv har, og hvad der nu kan være tale om, men sådan virkelig konkrete håndfaste eksempler på, hvori dette samarbejde består, kom vi til at savne. Om det betød så meget, at det skulle virke hindrende for, om man flyttede skolen længere bort, det fik vi ikke, synes jeg, noget afgørende bevis for.

Jeg var i begyndelsen tilbøjelig til at lægge megen vægt på dette samarbejde med de øvrige læreanstalter, fordi det fremførtes med så megen alvor fra landbohøjskolens side, men jeg må indrømme, jeg blev skuffet over de argumenter, man havde at underbygge dette synspunkt med. Jeg er derfor nu egentlig kommet til den opfattelse, at det måske ikke har så stor vægt, at det kan siges at være nogen afgørende hindring for en flytning bort fra Sjælland; i hvert fald må landbohøjskolens lærere for at overbevise mig komme med bedre beviser end dem, de hidtil er kommet med. Tilbage bliver der egentlig for mig at se kun ét forhold, der med nogen større vægt taler imod at flytte for langt bort, nemlig det, at en etapevis udflytning går lettere og mere smertefrit, når udflytningen sker til Københavns umiddelbare nærhed, men om det er en afgørende hindring for at flytte skolen længere bort, skal jeg ikke kunne sige.

Jeg skal sammenfatte mine betragtninger derhen, at der naturligvis i venstre som vel også i andre partier, er delte meninger om, hvor der skal flyttes hen, ligesom enkelte

eller nogle ønsker, at man skal blive på Frederiksberg, men jeg kan sige til den højtærede landbrugsminister, at vi er alle dybt utilfredse med den halve eller midlertidige løsning, den højtærede minister nu har foreslået. Vi ønsker alle, at landbohøjskolens forhold nu ordnes på en sådan måde, at det kan holde langt frem i tiden, og et flertal inden for venstre er af den opfattelse, at den virkelig rationelle løsning forudsætter en udflytning af skolen. Ud fra disse grundsynspunkter vil vi gøre vort arbejde i det udvalg, som jeg går ud fra skal nedsættes.

H. C. Tøft: Det er nu tredje gang, den højtærede landbrugsminister fremsætter lovforslag om udbygning og ombygning af landbohøjskolen på Frederiksberg. De to foregående gange var de stillede forslag enslydende, og det kan næppe være nogen hemmelighed for den højtærede minister, at der såvel i folketingsudvalget som i folketinget har været et helt afgørende flertal for en udflytning af skolen — altså mod ministerens forslag.

Det nu fremsatte lovforslag betyder en indskrænkning i forhold til de tidligere forslag både i arealmæssig henseende, og hvad beløbsrammen angår.

Ministereren mener jo at have i alt fald næsten al sagkundskab bag sig. Det gjaldt ved de tidligere lovforslag, og han hævder også, at det gælder for det nu fremsatte lovforslag. Begge dele kan næppe passe, eller også er det sagkyndige med forskellige synspunkter, alt efter ministerens behov.

De tidligere lovforslag drejede sig om en udbygning til 1 500 elever, medens det nu fremsatte lovforslag kun stiler mod en udbygning til 1 300 elever. Da ministerens første lovforslag var til behandling i tinget, rejste det ærede medlem hr. Hans Rasmussen det spørgsmål over for ministeren, om den foreslåede udvidelse kunne holde i mere end en snes år. Ministeren svarede, at hvis udviklingen foregik i samme tempo som i de senere år, måtte man se i øjnene, at det bliver påkrævet med en udbygning på et forholdsvis tidligt tidspunkt. Det skønnedes tillige dengang, at skolen ville få over 1 300 elever, uden at antallet af ansøgere forøgedes, idet der for tiden er adgangsbegrænsning til flere retninger på landbohøjskolen.

[H. C. Toff.]

Var det, der blev ført frem dengang, det rigtige, kan det vel næppe være den samme sagkundskab, han retter sig efter i dag som for to år siden. Med baggrund i det første lovforslag må det da være uforsvarligt i dag at fremkomme med forslag om en nedskåret skole med den begrundelse, ministeren bruger, thi en begrænsning af elevantallet til 1 300 vil sige, at man straks fra begyndelsen vil stå over for at skulle fortsætte med en adgangsbe- grænsning til nogle af skolens afdelinger.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at man ikke vil bygge festsal og en ny kantine, at man ved en stærk sammentrængning af de forskellige afde- linger gør det muligt at undlade bygningen langs Thorvaldsensvej, heri indbefattet høj- huset på 18 etager, at man vil skære en etage af de 9 etagers bygninger, der var regnet med, og at man tillige vil spare på telefonanlægget, hvilket alt sammen tyder på, at den opfattelse, der rådede i folketings- udvalgene, at der i nogen grad var tale om overdimensionering, er erkendt af ministeren og hans nye sagkyndige.

Af bemærkningerne fremgår det endvidere, at det kun er hensigten at udskyde bygning- en af kantine og festsal, hvilket med andre ord vil sige, at man inden længe står over for udgifterne hertil, og ministeren kan da ikke medtage disse beløb som besparelser i sit lovforslag i dag.

Man vil endvidere flytte en del af forsøgs- forskningsvirksomheden til Højbakkegård, og det forekommer ikke særlig praktisk og fornuftigt. Det fremgår ikke klart, om de omkostninger, der herved vil blive tale om på Højbakkegård, er indbefattet i beløbet på ca. 60 mill. kr., som udgiften menes at ville blive, men jeg formoder ikke, de er indregnet deri, og derfor skal omkostning-erne herved også lægges til de 60 mill. kr., som er den højttærede landbrugsministers omtrentlige beløbsramme.

I det konservative folkeparti finder så godt som alle, at det foreliggende lovforslag er et dårligt forslag. Vi finder, at det må være rigtigt at få bygget en ny landbohøj- skole, så vi kan give forskere, undervisere og elever virkelig gode rammer om deres arbejde for derigennem at skabe de bedste betingelser for på læreanstalten at skabe

resultater, der også gennem deres anvendelse i det praktiske liv kan komme alle i det danske samfund til gode.

Vi ønsker skolen udflyttet. De områder, der har været anvist på Sjælland, er alle beliggende her inden for Københavns nær- meste omegn, og vi mener, at det er forkert at placere en ny landbohøjskole inden for dette område. Vi ønsker den placeret i et af de områder, der er anvist vest for Store- Bælt. Dette sidste ønske næres af langt den overvejende del af gruppens medlemmer, og vi vil derfor under udvalgsbehandlingen vir- ke herfor.

Højskolen er i pladsnød, og vi finder det uforsvarligt at lave nye udvidelser på Fre- deriksberg, idet skolen ikke dér vil have tilstrækkelige udvidelsesmuligheder i frem- tiden. Det vil derfor være en fejlinvestering at sætte 70-80-85 mill. kr. ind på en ud- videlse på disse arealer. Dette synspunkt understreges af landbohøjskolen selv, idet der den 4. maj 1960 mødte en deputation fra landbohøjskolen op i folketingsudvalget— sådan som det ærede medlem hr. Harald Nielsen nævnte det — efter eget ønske med rektor for højskolen i spidsen sammen med formændene for de forskellige fagråd. De gav da udtryk for, at det var forkert at bygge så højt som for eksempel 18 etager, og på spørgsmål fra et udvalgsmedlem, om de sagkyndige mente, der var plads til den lave bebyggelse på Frederiksberg, svarede de, at det var der ikke. De tilføjede, at de ønskede en udbygning i Københavns nær- meste omegn. Heraf må det vel tydeligt fremgå, at det vil være uforsvarligt at inve- stere mere på de nuværende arealer på Frederiksberg. De sagkyndige har jo også givet udtryk herfor.

Det fremføres at ministeren både i be- mærkningerne til lovforslaget og i fremsæt- telsestalen, at han mener, at det af hensyn til samarbejdet med andre videnskabelige institutioner er nødvendigt, at højskolen bliver på Frederiksberg eller i hovedstads- området. Det lyder ikke for mig særlig over- bevisende. Skulle f. eks. ved en placering i Odense rejseafstanden, som mellem Kø- benhavn og Odense kun er 3 timer, være alt- ødelæggende for det videnskabelige samar- bejde med institutionerne i København og Københavns omegn? Når Store-Bæltstroen kommer, vil rejsetiden blive endnu kortere,

[H. C. Toff.]

og tænker vi os en placering i Århus, skulle så en rejseafstand på ca. 1½ time med flyver kunne hindre et samarbejde med andre institutioner, f. eks. i hovedstaden? Jeg tror det ikke. Og i Århus har man endda både universitet og andre læreanstalter at samarbejde med. Hvis disse rejseafstande skulle være en hindring for et videnskabeligt samarbejde, må det ikke stå særlig godt til med samarbejdet med de forskellige forsøgsstationer, der er placeret rundt om i landet, endog i meget stor afstand fra hovedstadsområdet. Jeg har imidlertid det indtryk — og jeg tror, det er rigtigt — at dette samarbejde går særdeles fortræffeligt, til trods for at afstandene er så store.

Hvad undervisningen på skolen angår, må den, da den næsten udelukkende er af teoretisk art, selvfølgelig kunne gives lige dygtigt og grundigt, hvor skolen end er placeret. Jeg deler den antagelse, som den højtærede minister har givet udtryk for, at det vil være en delvis hjælp for undervisningen, at skolen er placeret i nærheden af mark, stald og skov, og jeg tillægger det en ikke ringe betydning.

Man må imidlertid også tillægge det betydning, at der skabes mulighed for fremover at have forsøgsarealer i umiddelbar nærhed af selve højskolen, hvilket kan blive tilfældet, når skolen flyttes ud i frie omgivelser; og hos veterinærerne er der et udbredt ønske om at komme i besiddelse af en dyrlægepraksis, hvor den sidste afsluttende praktiske uddannelse kan finde sted. Også dette taler for en udflytning til andre omgivelser end asfalt og brolægning.

Så fremhæver ministeren, at det vil blive dyrere at flytte ud — og det bliver det selvfølgelig; men vi får da også en helt ny skole, som kan give forskningen og undervisningen de bedste betingelser. Dette tillægger vi stor værdi, også for den danske samfundshusholdning, idet resultater skabt af skolen gennem bl. a. det danske landbrug kan bibringe samfundet store indtægter.

Vi vil altså gerne medvirke til at give skolens forskere, skolens undervisere og skolens elever rammer og muligheder for den bedst mulige undervisning, men jeg erkender selvfølgelig, at det, der har afgørende betydning for skolens stilling og status i forhold til andre læreanstalter, er,

i hvilken grad lærerkrafterne formår at opnå resultater.

I de tidligere udvalg vedrørende landbohøjskolen har vi grundigt drøftet udgifterne ved en udflytning, og vi er nået frem til en væsentlig reduktion af omkostningerne i forhold til den størrelse, de først var beregnet til. Vi mener, at forsøgslaboratoriet skal flyttes med, medens statens forsøgsmejeri må blive på sin nuværende plads.

Udgifterne til kollegier skal ikke tillægges højskolen som en speciel udgift, således som det er gjort i de beregninger, der er tilstillet de udvalg, der har arbejdet med de tidligere lovforslag, idet forholdet jo er det, at der i de kommende år til øvrige læreanstalter i hovedstadsområdet vil komme mange tusinde flere elever end tidligere. Til disse skal der skaffes plads, men det antal værelser, der bliver ledige ved landbohøjskolens flytning, kan man spare at bygge til de nye studerende. Med andre ord: de kollegier, der bygges til landbohøjskolen ved en udflytning, skulle man under alle omstændigheder have bygget i hovedstadsområdet.

Vi mener, at en udflytning til vest for Store-Bælt vil medføre en merudgift for staten på ca. 30 mill. kr., når man trækker værdien af grunde og ejendomme på Frederiksberg fra den samlede omkostning, som en udflytning vil beløbe sig til.

I store dele af det danske folk er der et udbredt ønske om en decentralisering, både når det drejer sig om erhvervslivet, og når det drejer sig om statsinstitutioner. Hvis man ikke skal kunne flytte en landbohøjskole bort fra hovedstadsområdet, må man vist sige, at det nærmest vil være umuligt at flytte noget som helst bort fra hovedstadsområdet.

På baggrund af det, jeg her har anført, er det da vor opfattelse, at det er sagligt uforvarsligt at investere mere på de nuværende arealer på Frederiksberg — det er understreget for os af skolens lærerstab den 4. maj 1960. Vi finder ikke, at der er ført argumenter frem, der kan tilsige os andet, end at en udflytning til anviste områder vest for Store-Bælt er sagligt forsvarligt og rigtig, og at skolen skal placeres i omgivelser, hvor der er virkelige udvidelsesmuligheder.

Vi afviser ministerens fremsatte lovforslag

[H. C. Toft.]

som uantageligt. Det er dårligt underbygget — en løsning, der ikke er nogen løsning, og det gælder også det økonomiske.

Til slut vil jeg gerne sige til den højtærede minister, at det også er i vor interesse — og jeg vil gerne medvirke dertil — at der hurtigst muligt nås frem til en løsning af landbohøjskolens problem; derfor vil jeg også have lov til at bebrejde den højtærede landbrugsminister, at han først så sent på folketingssamlingen fremkommer med sit lovforslag, hvilket jo for skolen betyder en yderligere forsinkelse, men jeg synes også, det er en urimelighed over for det folketingsudvalg, der har arbejdet med sagen.

Vi vil virke for en flytning af skolen, som jeg har anført, og hvis vore ønsker og tanker får den tilstrækkelige tilslutning i tinget, er det muligt herigennem at bidrage til den decentralisering, som vi finder rigtig, og som jeg også hidtil har opfattet som regeringens ønske.

Vi vil under udvalgsarbejdet også være med til at overveje mulighederne for en deling af skolen, og vi tilsiger, at vi i udvalget vil virke for så hurtigt som muligt at skabe en løsning på det spørgsmål, som vi nu så længe har diskuteret.

Aage Fogh: Ved at gennemlæse de forhandlinger, der har været ført i de foregående folketingsår om det her foreliggende spørgsmål, har jeg fået det indtryk, at der fra alle sider er den største velvilje over for landbohøjskolen. Der er blevet sagt så meget godt, så meget smukt og så meget rigtigt om landbohøjskolens virksomhed og landbohøjskolens store betydning for dansk landbrug, at jeg ikke kan gøre det bedre. Jeg skal derfor afholde mig fra at sige noget om det, kun understrege, at jeg fuldt ud kan tilslutte mig alt det gode, der er sagt.

Men desværre er der noget, der tyder på, at selve sagen er ved at omkomme i velvilje, og det tror jeg ikke hverken landbohøjskolen eller nationen kan være tjent med; jeg synes ærlig talt heller ikke, folketinget kan være tjent med, at vi ikke kan få gennemført en så vigtig sag som den her foreliggende, når der fra alle sider er givet udtryk for, at vi erkender sagens betydning.

Det lovforslag, som nu foreligger, adskil-

ler sig altså fra de foregående ved at være noget beskåret. Jeg bemærkede, at det ærede medlem hr. H. C. Toft meget stærkt understregede, at denne beskæring ønskede han ikke; jeg kan føje til, at det gør jeg i og for sig heller ikke, hvis vi da kan enes om det lovforslag, som tidligere har foreligget — altså i det omfang og med de millioner, dets gennemførelse vil koste.

Jeg vil gerne så kraftigt som muligt understrege, at de interesser for flytning, som i nogle tilfælde er fremkaldt af lokalpatiotiske hensyn, har jeg ingen interesse for. Det må være landbohøjskolens tarv, der er det ene afgørende, og spørger man om landbohøjskolens tarv, er jeg ikke et øjeblik i tvivl om, at det bedste for landbohøjskolen er, at den udbygges på den plads, hvor den ligger. Det er det af mange grunde, men alene den grund, at landbohøjskolen for øjeblikket er i den situation, at den må begrænse tilgangen af elever, er jo bevis for, at det haster ganske overordentlig stærkt med en udvidelse.

Hvis man nu tænker sig, at landbohøjskolen flyttes over på den anden side af Store-Bælt, er der i hvert fald ingen som helst tvivl om, at det i praksis ville medføre, at de nye bygninger, der skal opføres, ikke tid efter anden kan tages i brug til afhjælpning af den pladsmød, man er ude for; men man ville komme i den situation at måtte regne med, at mindst 7-8 år ville hengå, inden den pladsmangel, vi har, kan afhjælpes. Alene af den grund, af denne saglige grund, finder jeg det uforsvarligt at gå til en flytning af landbohøjskolen til den anden side af Store-Bælt.

Hertil kommer, at selv om vi nok har indtryk af, at vi har mange penge i dette land, er det dog rimeligt at tage visse økonomiske hensyn. Jeg vil vurdere det til, at en flytning af hele landbohøjskolen vil koste mindst 50 mill. kr. ekstra; det forslår måske ikke, det er meget muligt det vil blive et større beløb, men mindst 50 mill. kr. Det er det, vi skal ofre for at få skolen flyttet ud.

Hvis det nu var en ny institution, vi stod over for at skulle opføre, kunne vi eventuelt diskutere, om den skulle ligge på Frederiksberg eller den skulle ligge et andet sted i landet. Men det er jo ikke noget nyt; det er en gammel og prøvet institution, der skal

[Aage Fogh.]

udvides, og der kan formentlig ikke være nogen som helst tvivl om, at bygningerne og lokalerne ude på Bülowvej, hvor der gennem en lang, lang årrække har været drevet skole, benyttes bedst, også økonomisk bedst, når de udnyttes til de formål, de er skabt til. De udnyttes derfor kun ved, at man lader skolen blive, hvor den er.

Der har så fra visse sider været talt om, at hvis man flyttede skolen, ville man få store arealer til rådighed derude, og disse arealer har stor værdi. Ja vel, hvis de udnyttes som byggegrunde, skal jeg ikke benægte, at de måske nok ville have værdi, men så ville der også forsvinde et grønt område fra en del af Frederiksberg, hvor man i og for sig har brug for et sådant område. Hvis man derimod udbygger skolen, hvor den ligger nu, ville ikke alene den smukke have bevares, men på forsøgsmarken, hvor de nye bygninger skal lægges, kunne der også indrettes et grønt område som park eller som have. Det er min erfaring fra den tid jeg gik på landbohøjskolen, selv om det er mange år siden, at der var rig tilstrømning til landbohøjskolens have af beboere på Frederiksberg, der nød alt det skønne dér. Jeg anser også dette for at være en medvirkende årsag til, at man må foretrække at beholde skolen på Frederiksberg.

Skulle jeg samle mine betragtninger angående problemet om flytning til den anden side af Store-Bælt, må jeg sige, at efter mit skøn og min vurdering, både sagligt og økonomisk, ville det være uforsvarligt.

Jeg må også føje til, at så vidt jeg kan bedømme de udtalelser, der foreligger fra skolen og lærerne, er der kun én lærer, der har givet udtryk for, at han ønskede skolen flyttet. Denne ene lærer er nu faldet for aldersgrænsen og er ikke mere knyttet til landbohøjskolen. Alle de andre lærere har, så vidt jeg kan bedømme, ytret sig for, at skolen bør blive enten på Frederiksberg eller i Københavns nære omegn. De gamle og de nuværende elever tilslutter sig i høj grad den samme tanke. Jeg gør det selv som gammel elev fra landbohøjskolen. Jeg tror af mange grunde, det er rigtigt, at eleverne, som kommer fra landet, og som, når de er færdige med deres studier, skal tilbage til landet, hvad enten det er til

provinsbyerne eller til landsbyerne, ved deres ophold i København og Københavns nærhed får impulser, der kan have betydning for dem senere. Jeg ved godt, at det er svært at skulle argumentere med denne begrundelse, men jeg siger det alligevel. Jeg tillægger også denne side af sagen væsentlig betydning.

Det næste spørgsmål er da, om man ikke skal flytte landbohøjskolen ud i Københavns nærhed; sagligt vil jeg finde det forsvarligt, hvis den ikke flyttes længere væk, end at forbindelsen mellem det gamle og det nye kan opretholdes og de nye bygninger fra tid til anden kan inddrages i skolens daglige virksomhed og afhjælpe pladsmangelen. Hvis det imidlertid er rigtigt, at dette vil belaste omkostningerne med mindst 50 mill. kr., må jeg advare mod denne flytning; så må jeg holde for, at udvidelsen sker derude på Frederiksberg. Jeg kender personlig forholdene fra gammel tid og har for nylig været på landbohøjskolen og set på forholdene, og jeg begriber ikke talen om, at der skulle være pladsmangel på Frederiksberg. Der er muligheder for udvidelse nu, og der er muligheder for udvidelse i fremtiden. Jeg tænker bl. a. på det betydelige areal på den anden side af Rolighedsvej, som i øjeblikket, så vidt jeg ved, er i statens eje. Altså, pladsspørgsmålet tror jeg ikke kan være en hindring for at udbygge på Frederiksberg.

Derfor skal min henstilling være, at vi tager venligt imod det lovforslag, der her foreligger, og at grundlaget for vor indstilling og vort arbejde bliver udbygning på Frederiksberg. Skulle det vise sig, at der i udvalget kan opnås enighed om — hvad den konservative ordfører i og for sig gav udtryk for — at anvende flere penge, end landbrugsministeren nu har stillet forslag om, kan vi overveje det.

Man har også fra visse sider luftet tanken om nye afdelinger ved vor landbohøjskole. Den socialdemokratiske ordfører var inde på det, og det er også nævnt af andre. Jeg tør ikke benægte, at det kan komme til at foreligge. Personlig har jeg en tanke for landbrugsstudiets vedkommende, nemlig denne, at efterhånden som videnskaben skrider fremad og der stilles større og større fordringer til den videnskabelige uddannelse, kan landbruget have interesse i en

[Aago Fogh.]

vis stab af medarbejdere med en lidt mindre videnskabelig uddannelse end den, vi må forlange af dem, der skal være ledende forsøgsfolk, videnskabsmænd, forskere, konsulenter og landbrugsskolefolk. Der kunne måske være tale om at have en anden afdeling med en lidt mindre videnskabelig uddannelse for folk, der udmærket kunne være faglige rådgivere inden for landbruget, og denne stab kunne så få sin uddannelse et andet sted end på Frederiksberg. Jeg nævner det kun som et af de spørgsmål, jeg vil være med til at undersøge og forhandle om. Hovedlinjen må imidlertid være, at vi gør forsøg på at samle flertallet om en udbygning på Frederiksberg, så at det videnskabelige studium for alle de forskellige studieretninger forbliver på Frederiksberg, medens der måske kan være tale om en vis udbygning på en anden plads på andre områder.

Jeg henstiller, at vi, inden denne folketingsssamling slutter, når et resultat. Det bør vi gøre af hensyn til det danske landbrug.

Morten Lange: Der er som motivering i debatten blevet sagt en hel masse pænt om den kgl. veterinær- og landbohøjskole, og det vil jeg også gerne. Jeg sætter meget stor pris på denne institution, men på den anden side har den nu i mange år haft trange kår, og det kan måske give lejlighed til nogle indledende bemærkninger, der ikke skal forstås som en kritik, men snarere som baggrund for, hvorledes man skal vurdere det lovforslag, der ligger foran os.

Landbrugsvarer spiller som bekendt en vis, betydelig rolle i vor eksport, og deres mængde og kvalitet afhænger af udviklingen af vor landbrugsmæssige forskning; der er meget, som tyder på, at vi er ved at komme alvorligt bagud på en række områder, netop hvad denne forskning angår, og altså ikke mindst på grund af de trange pladsforhold, vi har givet landbohøjskolen.

Det er ikke alene noget, der spiller en

rolle inden for vore traditionelle produkter; jeg tror især, det spiller en rolle for en række af de nye produktioner, som er ved at blive taget op, og som i stigende grad spiller en rolle ved siden af de klassiske: smør, bacon og æg, som vi jo så smukt har levet af eksportmæssigt i mange år. Der kommer nye varer frem, f. eks. kyllinger, og der er forlydende om, at vi vist egentlig ikke konkurrerer så godt, som vi selv tror. Der er dybfrostvarer, som jeg er temmelig sikker på vil komme til at spille en afgørende rolle i løbet af ikke så forfærdelig mange år; ikke mindst husmandsbruget vil være interesseret i en omlægning af sin brugsform og komme mere ind på at producere varer af denne type. Med den forskning, som er nødvendig for at klare mange af disse nye opgaver — jeg tror den hedder bioteknisk forskning, hvis det skal være meget fint — har man dårligt nok fundet plads til på nogen eksisterende dansk videnskabelig læreanstalt. Den hører hjemme på landbohøjskolen, den er ikke udbygget, og der er formodentlig stor nødvendighed for, at vi meget hurtigt får udbygget nye studieretninger af den type. Jeg nævner bare dette som et eksempel. Flere kunne nævnes for at gøre det klart, at det ikke alene drejer sig om nogle studerende på landbohøjskolen, der mangler tag over hovedet, men det drejer sig også om nye forskningsretninger, om en betydelig ekspansion, som er nødvendig, hvis dansk landbrug om 20-30 år skal holde standarden. Jeg er naturligvis ikke specialist på disse områder, men jeg har indtryk af, at der er ret betydelige huller, der skal fyldes.

Samtidig tror jeg, at der er en anden ting, der kommer ind i billedet. Jeg tror, at der vil blive brug for flere og formodentlig ikke ringere uddannede landbrugskonsulenter, end vi har i øjeblikket. For et halvt hundrede år siden klarede man sig i dansk landbrug ganske strålende; hvis man havde været på landbrugsskole, var man bedre udrustet end de fleste andre verden over. Men tiden har forandret sig, og jeg tror

[Morten Lange.]

ikke længere, at lidt landbrugsskoleuddannelse, lidt markvandring en gang imellem og et konsulentbesøg hist og her er tilstrækkeligt. Der må en effektiv konsulentstøtte til, formodentlig et system, der kan udbygges meget bedre og meget mere effektivt end det, vi har i dag, og som kan hjælpe den enkelte bruger til at nå resultater af tilstrækkelig høj kvalitet for at få mest muligt ud af hver enkelt bid jord og hver enkelt ko. Alt dette kræver igen en fornyelse og ekspansion af landbohøjskolens sigte, og jeg tror, at alle disse ting, jeg har nævnt, og flere til gør, at kandidatproduktionen må sættes ganske betydeligt i vejret. Samtidig tror jeg også, at der er meget, der taler for, at der må lægges yderligere vægt på det, der kaldes licentiatordningen, altså en overbygning på den uddannelse, man får efter den sædvanlige ordning, for at få uddannet nogle eksperter med en snævrere kompetence.

En studietidsnedsættelse med uddannelse af nogle såkaldte B-kandidater, som man fra tid til anden hører nævnt som en mulig udvej eller løsning, vil jeg så skarpt, som det kan lade sig gøre på dette tidspunkt, fraråde. Vor nuværende landbrugskandidatuddannelse og øvrige uddannelse fra den kgl. veterinær- og landbohøjskole er i underkanten af, hvad der er forsvarligt, efter hvad jeg kan se. Det er ikke et af de steder, hvor man skal ud med ragekniven, hvis man skal ud med den nogetsteds overhovedet.

Når man ser de bemærkninger, jeg har fremsat i sammenhæng med det foreliggende lovforslag, vil man forstå, at jeg må være en hel del utilfreds med den udbygning, lovforslaget stiller i udsigt. Man lover en udbygning til noget i retning af 1 300 studerende. Hvis jeg er rigtigt orienteret, er der i øjeblikket ca. 1 040, og der har været adgangsbegrænsning for visse linjer. 1 300 er altså ikke stort mere, end man ville få, hvis man halede skodderne op.

På universitetet arbejder vi i øjeblikket med en prognose, som hedder fordobling af studentertallet inden 1965. Hvad enten vi vil eller ej, har vi fået at vide, at det bør vi regne med. Jeg tror, at de 1 300, som lovforslaget forudsætter — det er formodentlig studentertallet inden for en 10

års periode — er komplet urealistisk som prognose; hvis den skulle vise sig at være realistisk, må man se at få nogle flere med, ellers vil man stå i en frygtelig mangelsituation om ikke så forfærdelig mange år, eller også må man gå andre veje.

Jeg tror, at det foreliggende forslag er alt for snævert til, at der er nogen chance for, at det kan føre til en lykkelig løsning, og jeg tror heller ikke, vi kan lade det passere og dermed mene, at vi har løst spørgsmålet om landbohøjskolen i Danmark. Det er blevet sagt af en række af de foregående ærede ordførere, men som et led i en lidt anden motivering end den, som er min.

Jeg skal straks medgive den højtærede minister, at han med sit forslag med rette har prøvet på at torpedere et par andre muligheder for, hvorledes man kunne fremfare i denne sag, muligheder, som jeg mener er decideret uheldige. Jeg anser det for at være sagligt urimeligt at flytte hele skolen vest for Store-Bælt. Det er måske ønskeligt ud fra helt irrelevante årsager som egnsplanlægning og spredning, og hvad man nu ellers kan finde på at motivere det med; men hvis man vil flytte den store institution, som hedder den kgl. veterinær- og landbohøjskole, vest for Store-Bælt, vil det lamme arbejdet på denne institution i en lang periode til ubodelig skade for det danske landbrug. Enten det — i alle tilfælde vil det betyde en alvorlig lammelse — eller også må man have en ny skole stående færdig til næsten simultan overflytning, og det vil tage lang tid, og vi vil stadig væk have pladsspørgsmålet hængende over hovedet som en fremtidig trussel.

Personlig tror jeg, at en saglig undersøgelse vil vise, at en flytning så langt bort er teknisk umulig, og jeg tror, at hvis folkettingen traf beslutning herom, ville vi om fem år beslutte, at nu ville vi alligevel konsolidere landbohøjskolen, hvor den var, og gå i gang med at bygge en ny højskole. Jeg tror ikke, at en beslutning herfra de facto ville flytte landbohøjskolen over Store-Bælt, selv ikke med en bro. Det er teknisk muligt at flytte den til Hillerød eller Roskilde eller et lignende sted. De ligger inden for en sådan radius, at det kan lade sig gøre, men jeg anser det ikke for særlig ønskeligt. Hvorfor skulle man gøre det?

[Morten Lange.]

Det tjener ikke noget væsentligt formål sammenlignet med flytningen over Store-Bælt, som giver en spredning i koncentrationen af højere læreanstalter og andre ønskelige ting. Hillerød er kun et andet sted inden for det storkøbenhavnske område. Det spørgsmål har en økonomisk side, men væsentligst forekommer det mig at være at få udbygget den nuværende skole; det vil være meget klogere. Hvis man endelig skal til at lege flyttemænd, kunne man flytte den kgl. seddelpresse til Pandrup Kås, og der er mange andre ting, man kan flytte. Men hvis man skal til at flytte rundt på den kgl. veterinær- og landbohøjskole, vil det give mere arbejde, end man vil sætte pris på, og mere, end vi har råd til at medvirke til.

På den anden side er det givetvis rigtigt, at en fuld udbygning af landbohøjskolen, som vi måtte ønske den, vil være overordentlig vanskelig på Frederiksberg. Det kan formodentlig lige lade sig presse ind, hvis man anvender en byplanmæssig tang til at få vredet de forskellige bygninger på plads. Det kan lige gå i første omgang, det kniber i anden omgang, og så er det vel i hvert tilfælde definitivt sket en gang omkring år 2003. Det skal vi også tænke på.

Derfor tror jeg i virkeligheden, at man må tage en anden diskussion op, som ingen har berørt — jeg begriber det ikke. Da universitetet forleden fik forelagt et ultimatum ovenfra: nu skal vi være dobbelt så mange, så var det første spørgsmål, vi rejste: sig mig engang, skal da et universitet være så stort? Hvor stort skal et universitet egentlig være? Hvor står der noget om det? Det er en diskussion, som har været ført og ført med stor konsekvens i andre lande, netop fordi man ekspanderer så voldsomt: hvor store skal da disse institutioner være? I Sovjetunionen har man som bekendt bygget det gigantiske monument, som hedder Moskvauniversitetet. Jeg anser det for at være slutstenen på det, som hedder kæmpeuniversiteternes epoke. Den er forbi. De er ikke rare i drift. De fremmer ingenting. Det er ikke det, vi har brug for. Der kan gives en lang videnskabelig redegørelse for undervisningsformer o. s. v., men de kæmpefabrikker, hvor man putter studenter

ind i den ene ende, og de kommer fuldt uddannede ud i den anden ende eller gennem skorstenen, er ikke særlig gunstige.

Jeg tror, at et nøjere studium af landbohøjskolens struktur ville vise, at en skole, som har så og så mange lærere, og som kører med fra 800 op til 1 000 elever, egentlig har en størrelse, som for en sådan institution er ret optimal. Vi har en fornemmelse af, i hvert fald har jeg det, at landbohøjskolens studentertal nok skal følge studentertallet i al almindelighed så nogenlunde. Hvis vi skal komme med en prognose for 1980 og siger, at da skal vi have 1 800 studerende, tror jeg såmænd ikke, det er ret skævt. Jeg tror, vi kan se for os, at vi i 1980 må have to landbohøjskoler udbygget af en skikkelig normalstørrelse med ca. 1 000 elever pr. skole eller af den størrelsesorden. Jeg tror, det vil vise sig, at det er rigtigt. Jeg tror, vi gjorde en dumhed, dengang vi vedtog under uhyre omkostninger at flytte polyteknisk læreanstalt ud på Lundtoftesletten — det er det, vi nu er i færd med. Jeg tror, at også dér havde en deling været på sin plads. Der er ingen, der siger, at de fabrikker skal være så uhyre store. Det er nu gjort, men derfor behøver vi ikke at gøre ligeså næste gang.

Som sagt, der er mange forhold, der gør et mindre elevtal ønskeligt. Det er nødvendigt at dublere visse professorater, hvis skolen bliver for stor. Jeg tror, at det fir-kantede æg, som Columbus ville have lagt i denne sag, er det, som fremkommer, når man stiller spørgsmålet om selve institutionens egentlige tarv, og det peger temmelig tydeligt på, at vi bliver nødt til at gøre begge dele. Vi bliver nødt til at udbygge den skole, vi har på Frederiksberg, f. eks. således som den højtærede landbrugsminister foreslår. Set i det perspektiv vil en udbygning til 1 300 elever vel egentlig være passende, for det viser sig, at vi mennesker har en tendens til at fylde mere og mere, efterhånden som forskningen skrider frem. Det vil give mulighed for, at vi samtidig sætter ind med projekteringen af en skole et eller andet sted, for guds skyld endelig vest for Store-Bælt. Dér kan vi så sørge for at få bygget en skole op i nogenlunde ro og mag.

Personlig tror jeg, der skal bygges ovenfra, ikke som man gjorde i Århus, hvor man

[Morten Lange.]

begyndte med de grundlæggende studier og efterhånden byggede dem op til toppen. Jeg tror, man skal starte med videregående uddannelse, så at man kan trække fra København og have studenter næsten med det samme. Jeg er overbevist om, at en sådan planlægning vil være korrekt. Jeg mener, at en sådan ændring allerede er antydet i ministerens kommentarer til lovforslaget og i fremsættelsen. Jeg tror blot, det bliver nødvendigt at sætte farten op, for vi er betydeligt bagefter. Vi er aldeles ikke på planlægningsmæssig højde med det, som vil blive krævet i løbet af en halv snes år.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed argumentere videre for, hvorfor en flytning er uheldig. Jeg tror, der kunne anføres en lang række yderligere argumenter. Det økonomiske spiller jo i denne forbindelse også en rolle. Jeg tror, at ligesom vi i 20erne begyndte at grundlægge vort andet universitet, således bør vi i 60erne grundlægge vor anden landbohøjskole, så at den vil være fuldt udbygget i 1975. Dét ville vi så have et resultat, så vi kan sige, at vi har tænkt os godt om; vi har planlagt for fremtiden.

Iver Poulsen: Jeg kan desværre ikke tale på min gruppes vegne, da der også inden for min gruppe er divergerende opfattelser med hensyn til det forslag, der er fremsat, men jeg kan i hvert fald personlig takke den højtærede landbrugsminister for det fremsatte forslag om en udbygning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole på Frederiksberg. Ved en umiddelbar betragtning kunne jeg måske nok have tænkt mig, at jeg hellere ville have støttet det forslag, som den højtærede landbrugsminister tidligere har fremsat, og ikke det nu ret stærkt nedskårne, men efter en nærmere overvejelse — jeg kan også godt sige efter en meget grundig overvejelse — er jeg nu kommet til den opfattelse, at den højtærede landbrugsministers forslag rummer megen fornuft og faktisk er præget af en vis fremsynethed.

Nu ved jeg ikke, hvilket materiale der har stået til den højtærede ministers rådighed eller til udvalgets rådighed, men i det ret beskedne materiale, jeg har haft lejlighed

til at benytte mig af, er jeg stødt på noget, jeg mener er en mangel, nemlig at der ikke foreligger en funktionsplan. Det ærede medlem fra socialistisk folkeparti, hr. Morten Lange, var inde på noget af det samme. Når man står overfor at skulle udbygge en så vigtig institution som den kgl. veterinær- og landbohøjskole, ville jeg have fundet det rigtigt, om man havde foretaget noget, man kan kalde en funktionsanalyse, så man var nogenlunde klar over, hvilke opgaver man ønsker at den kgl. veterinær- og landbohøjskole skulle løse i 1970, 1980 og måske i 1990, at man altså havde opbygget en funktionsplan og på en sådan foretaget funktionsanalyse. Enhver, der har blot en beskednen berøring med den kgl. veterinær- og landbohøjskole og har haft det gennem en snes år eller mere, ved, at der er sket en så rivende udvikling inden for de videnskaber, som det er den kgl. veterinær- og landbohøjskoles opgave at forske og undervise i, at man faktisk i dag kan tale om, at der er sket noget i retning af en strukturændring i biokemiens og bioteknikkens tidsalder. Det må medføre, at man ved en fremtidig placering tager hensyn til den udvikling, der hidtil er sket, og som formentlig vil ske langt ud i fremtiden, og derfor mener jeg, at man skal være noget forsigtig med at planlægge og bygge, før man har en sådan funktionsplan. Men som den højtærede landbrugsminister også har været inde på, man skal tage det lidt efterhånden, for vi ved ikke, hvor voldsom den udvikling, vi går i møde, bliver, og det skulle jo nødigt være sådan, at vi nu får en udbygning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole, som måske den dag, den er færdig, eller ganske få år efter viser sig at være forældet.

Der er jo fra alle sider, kan jeg forstå, enighed om, at en udbygning er tvungende nødvendig, og at den haster. Jeg synes, at landbrugsministerens forslag om en udbygning på Frederiksberg står overordentlig stærkt. Nu har jeg af de tidligere ærede ordføreres taler erfaret, at man tidligere har fået nogle oplysninger fra lærerforsamlingen på den kgl. veterinær- og landbohøjskole, som jeg intet kendskab har til. Men i dag har jeg i hvert fald det kendskab, som jeg har fået gennem en forbindelse med den kgl. veterinær- og landbohøjskoles

[Iver Poulsen.]

lærere, at lærerforsamlingen — altså sagkundskaben — står enig bag landbrugsministerens forslag; dog har man sagt, at man kan gå med til en udflytning, hvis der ikke kan blive enighed om en udbygning på stedet, men en udflytning til et sted ikke for langt fra Københavns nærhed. Det må slås fast, at lærerforsamlingen i dag står på det standpunkt, at det mest ansvarlige, det mest hensigtsmæssige ville være en udbygning på det sted, hvor den kgl. veterinær- og landbohøjskole nu ligger.

Vi har jo meget ofte oplevet, at der er rettet kritik imod vore forfædre for kortsynethed og kortsynet planlægning i mange forskellige anliggender, at man har bygget både det ene og det andet under forhold, som hurtigt har vist sig at være alt for trange og alt for snævre. Men når talen er om den kgl. veterinær- og landbohøjskole står vi over for et særtilfælde, idet de af vore forfædre, som for mere end 100 år siden placerede den kgl. veterinær- og landbohøjskole på Frederiksberg, hvor den nu ligger, var så fremsynede at sørge for, at læreanstalten fik et jordtilliggende af et så stort format, at den har kunnet tage adskillige udvidelser og kan tage endnu flere udvidelser.

Ifølge den højtærede landbrugsministers bemærkninger disponerer landbohøjskolen i dag over et bruttoetageareal på 35 000 m². Hvis man havde gennemført det forslag, som den højtærede landbrugsminister to gange tidligere har fremsat i tinget, var den kgl. veterinær- og landbohøjskole kommet til at disponere over 81 000 m² bruttoetageareal, og selv derefter ville der være mulighed for en udbygning, som forøgede bruttoetagearealet med yderligere 80 000 m². De mennesker, som har placeret den kgl. veterinær- og landbohøjskole, hvor den nu ligger, har været meget, meget fremsynede, og jeg kan ikke se, at der skulle være nogen som helst grund til, når man taler om areal og plads, da at flytte den kgl. veterinær- og landbohøjskole bort fra den plads, hvor den nu er.

En anden ting, som styrker den højtærede landbrugsministers forslag, synes for mig at være økonomien. Jeg har ved en tidligere lejlighed sagt, at når man stod over for løsningen af en opgave, som den, vi

nu står over for, var der mange hensyn at tage, først og fremmest saglige, men også økonomiske. Men jeg har også udtalt — og det er også min mening i dag — at det økonomiske ikke må få en sådan prioritet, at sagligheden bliver skubbet i baggrunden. Nu er det så heldigt, at den løsning, som den højtærede landbrugsminister foreslår, ikke alene af den samlede sagkundskab anses for den mest forsvarlige, den mest hensigtsmæssige, men samtidig også bliver den billigste, idet den jo formentlig ikke vil komme til at koste mere end halvt så meget som en udflytning.

Man er også enig om, at det haster med at hjælpe den kgl. veterinær- og landbohøjskole med plads og udbygning, og det vil altså sige, at man, når det er sagligt og økonomisk forsvarligt, naturligvis burde foretage den udbygning, som kan gennemføres hurtigst, og det kan en udbygning på stedet. Enhver udflytning af læreanstalten enten i kortere eller længere afstand fra læreanstaltens nuværende beliggenhed vil betyde en alvorlig forsinkelse og alvorlige forhindringer for det videnskabelige og undervisningsmæssige arbejde, der udføres på den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

Det er rigtigt, som det er blevet hævdet, at den kgl. veterinær- og landbohøjskole efterhånden er blevet en stor videnskabelig forsknings- og undervisningsanstalt, men den er blevet det delvis i kraft af det nære samarbejde med andre undervisningsanstalter og andre forskningsinstitutter. Den kgl. veterinær- og landbohøjskole er således igennem de sidste 100 år opvokset i et videnskabeligt miljø, hvor læreanstalten faktisk er indgået som et meget værdifuldt og væsentligt led i den kæde af undervisnings- og forskningsanstalter, vi har herhjemme. Det er ganske givet, at man ikke kan rive dette led ud af kæden, uden at kæden svækkes og lider skade, men det vil navnlig gå ud over det led, man river ud, og sagkundskaben advarer meget indtrængende, ja, advarer endog så alvorligt, som den kan, imod at foretage en flytning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole f. eks. over på den anden side af Store-Bælt. Enhver flytning vil betyde skade for læreanstaltens virke, men det er fra sagkundskabens side stærkt understreget, at man ved en flyt-

[Ivor Poulsen.]

ning af læreanstalten til vest for Store-Bælt vil tilføje den ubodelig og varig skade, og jeg tror, vi gør klogt i at høre lidt efter sagkundskaben i dette vigtige spørgsmål.

Højskolens afdelinger arbejder sammen og arbejder fortræffeligt, så de gennem deres arbejde har skabt respekt langt ud over landets grænser for den kgl. veterinær- og landbohøjskole. Men de er for små til at løse mange af de opgaver, som ganske naturligt lægges hen til dem i dag — det ærede medlem hr. Morten Lange var inde på det samme. Der lægges opgaver hen til den kgl. veterinær- og landbohøjskole, som kræver større afdelinger, men som også kræver, at disse afdelinger arbejder sammen med andre afdelinger inden for videnskabelige undervisnings- og forskningsanstalter, og det er dette samarbejde, der betyder så overordentlig meget, for det betyder nemlig, at vi får den fulde udnyttelse af vor videnskabelige kapacitet. Men det betyder også meget for uddannelsen af vore unge videnskabsmænd, som beskæftiges på den kgl. veterinær- og landbohøjskole, at disse unge, der en dag skal stå som arvtagere efter de nuværende professorer og lærere, får en så alsidig uddannelse, som overhovedet kan gives, og den fås ofte ved, at de unge videnskabsmænd på den kgl. veterinær- og landbohøjskole ved siden af at passe deres daglige job tilbringer mange timer om dagen på forskellige undervisnings- og forskningsanstalter.

Det ærede medlem hr. Harald Nielsen var meget skeptisk over for værdien af dette samarbejde. Nu ved jeg som sagt ikke, hvor stort et materiale udvalget har haft til rådighed, men det er i hvert fald mig bekendt, at lærerforsamlingen har tilsendt udvalget en ret fyldig redegørelse netop over dette samarbejde.

Jeg vil gerne lige nævne bare et par eksempler, og for at tage noget, der er enhver almindelig landmand særdeles bekendt, kan jeg nævne sådan noget som streptokokforskningen, og hvilken betydning denne forskning har haft for bekæmpelse af streptokokyverbetændelse. Men denne forskning er foregået gennem et intimt samarbejde mellem afdelingerne på den kgl. veterinær- og landbohøjskole og statens seruminstitut, og det er ikke et samarbejde, som

kun har bestået i brevveksling eller telefon-samtaler, men det har været et samarbejde, hvorunder de med dette spørgsmål beskæftigede videnskabsmænd færdedes fra den ene institution til den anden.

Og jeg kan nævne et andet konkret eksempel. Under Akademiet for de tekniske Videnskaber har gruppen vedrørende jordbrugsteknik og industri vedtaget at foranstalte en koordinering af de på forskellige forskningsinstitutter løbende undersøgelser over metoder til analyse af proteinstoffer. Sådanne undersøgelser vil være af den allerstørste værdi for en øget forståelse af betingelserne for en rationel proteinproduktion, for jordbrugsteknik og industri. Koordinationsbestrebelserne er planlagt at tage deres udgangspunkt ved etablering af en eksperimentel forskningsvirksomhed på den kgl. veterinær- og landbohøjskole, hvortil der skal knyttes videnskabsmænd og analyseteknikere uden for højskolen, for således optimalt at udnytte den specialistviden og det apparatur inden for proteinanalyseringen, som vi råder over på forskellige læreanstalter. Et sådant samarbejde kræver en vis tæthed af proteinforskende institutter omkring den kgl. veterinær- og landbohøjskole, og denne helt nødvendige tæthed af disse forskellige institutter er kun til stede her i hovedstadsområdet. Dette er kun et par praktiske eksempler, jeg har trukket frem af en uendelig lang række.

Det er sagt tidligere, og jeg vil gerne understrege det, at enten en eventuel flytning kommer til at dreje sig om flytning til et sted i en kortere eller længere afstand fra det videnskabelige miljø, hvori den kgl. veterinær- og landbohøjskole er opvokset gennem mere end 100 år, vil det betyde en afbrydelse af højskolens virke, og netop i den tid, vi nu lever i, er det ikke afbrydelser af dette virke, vi skulle tilstræbe, men derimod en vedligeholdelse og en udvidelse, som er tvingende nødvendig, hvis Danmark skal følge med i den udvikling, der foregår i biokemiens og bioteknikkens tidsalder, hvilket er en livsvigtig betingelse for vort land. Derfor kan jeg under ingen omstændigheder, når sagkundskaben står bag og økonomien er den rigtige, anbefale, at man flytter den kgl. veterinær- og landbohøjskole nogen steder hen.

Om det veterinære studium har der været

[Iver Poulsen.]

talt en hel del, og bl. a. har det ærede medlem hr. H. C. Toft i dag udtalt, at veterinærerne ønsker kendskab til dyrlægepraksis, og det skulle så være begrundelsen for, at man flytter hele den kgl. veterinær- og landbohøjskole ud et sted, hvor man kan få dyrlægepraksis. Men den praktiske undervisning af dyrlæger kan jo udmærket finde sted, uden at dette spørgsmål behøver at blive kædet sammen med en flytning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole fra Frederiksberg.

I det materiale, der har været tilgængeligt for mig, har jeg savnet en funktionsplan, en analyse af, hvilke opgaver man ønsker at stille den kgl. veterinær- og landbohøjskoles undervisning og forskning over for i 1970 og 1980 og måske også længere frem i tiden. Det er meget sandsynligt, at en undervisningsplan ville løse dette problem på en særdeles tilfredsstillende måde.

Endelig vil jeg sige, at tilhængere af flytning fremfører det landlige miljø som det eneste rigtige for en sådan skole. Det kunne jeg gå med til, hvis der havde været tale om en fagskole, en almindelig landbrugs-skole; men når der er tale om en videnskabelig forsknings- og undervisningsanstalt, så er al denne skønne snak om marker, skove og stalde uden realiteter, og hvis man tror, at man ved en udflytning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole undgår ekskursionerne ud i landet til forsøgsmarker o. s. v., tager man fuldkommen fejl.

Vi står altså i dag over for at skulle tage stilling til et forslag, som har den store fordel, at den samlede sagkundskab går ind for det, at praktisk talt samtlige kandidatforeninger går ind for det, og at de unge selv, de studerendes råd, går ind for det og mener — hvilket jeg er enig med dem i — at de har et meget stort personligt udbytte af at få kontakt med det københavnske kulturmiljø. Samtidig er den foreslåede løsning den billigste, så jeg kan ikke se, at det skulle være vanskeligt at tage stilling, og jeg kan anbefale den højtærede landbrugsministers lovforslag til vedtagelse.

Mose Hansen: Som allerede nævnt af det ærede medlem hr. Iver Poulsen er vi inden for vor gruppe ikke enige med hensyn til det spørgsmål, vi i dag behandler, og da vi som bekendt er afskåret fra at deltage i

udvalgsarbejdet, har vi ment det rigtigt, at jeg på mine meningsfællers vegne fremsætter nogle bemærkninger til lovforslaget og motiverer vor stilling dertil.

Vi anerkender nødvendigheden af, at der sker en udbygning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole dels af hensyn til forøgelsen af de studerendes antal, dels med henblik på den stærke udvikling, der foregår på de forskellige fagområder. Dette spørgsmål kom det ærede medlem hr. Morten Lange jo ind på; også jeg tror afgjort, at der er fagområder, som i større udstrækning burde tages op på landbohøjskolen, men dette kræver en udbygning og modernisering af skolen. Også ude i befolkningen har der været megen interesse for, hvorledes denne udbygning skal foregå, og der har været forskellige anskuelser i så henseende.

Den højtærede landbrugsminister har nu for tredje gang fremsat lovforslag om landbohøjskolens udbygning. Må jeg i denne forbindelse sige, at det er vort ønske, at der nu snart tilvejebringes en afgørelse. Det skylder man ikke alene landbohøjskolen, men også landbruget samt de mange, der direkte eller indirekte berøres af de mange planer, der har været fremme, og som vil blive berørt af det, der til syvende og sidst bliver resultatet af forhandlingerne og afstemningen i tinget. Det må så håbes, at der ud af forhandlingerne og udvalgsarbejdet kommer et resultat, så landbohøjskolen udbygges og moderniseres på en sådan måde, at det kan holde langt ud i fremtiden. Det er det, man må hæfte sig ved, og vi finder derfor, at man må stille mod den løsning, der også langt ud i fremtiden kan tjene landbrugets og samfundets interesser bedst. Det øjeblikkelige økonomiske spørgsmål må komme i anden række, den øjeblikkeligt billigste løsning kan i det lange løb blive langt den dyreste.

Men når vi ikke kan tiltræde forslaget om at udbygge skolen, hvor den ligger nu, men ønsker en samlet udflytning, skyldes det flere grunde. For det første er det vor faste overbevisning, at udviklingen vil kræve nye udvidelser, inden skolens hovedafsnit om 10 år kan være udbygget på Frederiksberg. Til den tid vil man både af faglige og økonomiske grunde bittert fortryde det, hvis man ofrer de mange millioner kroner på en udbygning af den nuvæ-

[Mose Hansen.]

rende skole. For det andet mener vi, at det er urealistisk, at en landbrugsskole, landbrugets forskningsinstitut, skal ligge i en millionby i den østlige ende af landet. Ved blot at udbygge skolen vil man ødsle med pengene.

I øvrigt er de 60 mill. kr. jo ikke det endelige tal; i de bemærkninger, der følger lovforslaget, nævner den højttærede landbrugsminister, at mulighederne for ændringer af forskellige grunde holdes åbne. Beløbet vil altså kunne blive væsentlig større, fordi der stadig kan dukke nye opgaver op, som skal løses. Det er derfor ikke umuligt, hvis det foreliggende lovforslag vedtages, at vi inden byggeperiodens udløb kommer til at se i øjnene, at landbohøjskolen på Frederiksberg alligevel må udbygges i overensstemmelse med det oprindelige forslag. Desuden vil der sikkert blive tale om ganske betydelige overskridelser, hvis der skal foretages en modernisering af de ældre bygninger — det kan jo blive krævet af arbejdstilsynet, sundhedsstyrelsen o. s. v. De beløb, der opereres med i lovforslaget, er derfor næppe de endelige.

For det tredje nævnes det i bemærkningerne, at man opnår besparelser ved kun at bygge 8 etager i stedet for de planlagte 9 og flytte nogle forskningsafdelinger til nye bygninger på Højbakkegård. Så vidt vi kan se, er udgifterne til disse bygninger ikke medregnet i de ca. 60 mill. kr. Det vil måske så gå sådan, at Højbakkegård om ganske få år er byggemoden, sådan som Albertslund i sin tid blev det, og så er Højbakkegård ikke det rette sted for forsøgsmarker og forsøgsvirksomhed. Udbygningen af laboratorier og øvelseslokaler på Højbakkegård vil betyde, at såvel de studerende som professorerne skal gå i fast rutefart fra København til Højbakkegård, måske ikke flere gange daglig, men sandsynligvis flere gange ugentlig. Jeg ved fra min tid på landbohøjskolen, hvilken ulempe det var, når vi skulle fra Rolighedsvej til Bülow'svej og fra Bülow'svej til Teknologisk Institut og til Kvægtorvet og ud til Carlsberg o. s. v. Det vil altså blive det samme, hvis man udbygger auditorierne på Højbakkegård. Vi anser derfor en løsning som den skitserede for upraktisk, og som tiden går, vil denne løsning sikkert vise sig

at være endnu mere upraktisk, end den er i øjeblikket. Der er ingen tvivl om, at driften af skolen vil blive billigere, når det hele samles på én plads.

Udvidelse af laboratorierne samt af forsøgs- og øvelsesafdelingerne på landet er efter vor opfattelse aktuel og stærkt påkrævet.

I den betænkning, som blev afgivet af det udvalg, som i sin tid blev nedsat om landbohøjskolen, var der en mindretalsindstilling om at forbedre undervisningen i landbrugsfagene. Mindretallet pegede på, at det kunne ske ved en udflytning af undervisningen i de egentlige landbrugsfag. Derfor er vi betænkelige ved forslaget om, at landbohøjskolen skal udvides og ombygges på det sted, hvor den ligger.

I bemærkningerne til lovforslaget siges det, at en flytning vil give forskningen ringere vilkår, idet der ikke vil være så gode muligheder for at samarbejde med andre institutioner, der er beliggende i hovedstadsområdet. Det ser næsten ud, som om det ville være en katastrofe, hvis afstanden mellem universitetet og landbohøjskolen forøges. Det må vi stærkt betvivle. Afstanden ud til det praktiske landbrug tænker man måske ikke så meget på.

Lærerne i grundfagene inde på landbohøjskolen har som hovedopgave og som næsten eneste opgave undervisning. De pågældende læreres laboriearbejde er mere af hensyn til de studerendes uddannelse end af hensyn til forskningen, og de pågældende lærere bliver som regel aldrig egentlige forskere i konkurrence med lærere ved andre højere læreanstalter og speciallaboratorier. Professorerne i grundfagene søger også over til universitetet eller andre højere læreanstalter, når lejlighed bydes, det kender man alt for godt. De betragter flytningen som en positionsforbedring, uanset om skolen er beliggende på Frederiksberg eller et andet sted i landet. De egentlige faglærere skal i modsætning til lærerne i grundfagene præstere både forskning og undervisning af kandidater. Derfor må disse lærere søge ud til forsøgsgårde og landbrugsinstitutioner ud over landet, hvor de gennem forsøg kan skabe resultater af værdi for praksis, og hvor de kan holde øvelser og demonstrationer for de studerende. Fag-

[Mose Hansen.]

lærerne understreger netop dette, at de mangler forsøgsgårde og institutioner, ved at søge penge til oprettelse af sådanne gårde, der enten underlægges skolen direkte eller søges oprettet sammen med nærtstående institutioner. Faglærerne søger at komme i forbindelse med de produktive husdyr som kvæg, svin og fjerkræ, og de søger i særdeleshed at komme i forbindelse med maskinerne. Samtidig skal der være jord til rådighed til forsøg og forskning. Det er derfor meget forkert, som det nu gøres i bemærkningerne til lovforslaget, at sætte øskerne om flytning i forbindelse med yderligere praktisk uddannelse af de studerende. Det er ikke det. Nej, øskerne om flytning dikteres af ønsket om at skabe sådanne vilkår, at faglærerne inden for de forskellige studieretninger kan udøve en forskningsopgave, samtidig med at de får bedre hjælpemidler til deres undervisning af de studerende, og det sidste er i høj grad tiltrængt.

Spørgsmålet om landbohøjskolens placering er ikke noget nyt problem. Det har været fremdraget, hver gang der skulle foretages udvidelser, og det har væsentligt været de samme argumenter, man har fremført mod skolens flytning. Et af de argumenter, man har ført meget kraftigt frem, er hovedstaden som kulturfaktor for de unge. Det kan jeg nu ikke se har megen vægt. Jeg mener i hvert fald, at man overdimensionerer dette arguments betydning. Det er beklageligt, at mange, når de kommer inden for Valby Bakke, tror, at der ikke findes nogen verden udenfor. Senest har man klart fået udtryk for det i den udtalelse, der kom fra det lægevidenskabelige fakultet i København angående oprettelse af det tredje medicinske fakultet i Odense.

Den kulturelle påvirkning, de studerende modtager i undervisningen, må være ens, enten skolen ligger i hovedstaden eller et andet sted i landet. De andre kulturfaktorer, man påberåber sig, er radio, biografer,

restaurationer, bryggerier o. s. v., som findes lige så vel ud over landet som i hovedstaden. Så er der teatre, kunstsamlinger og museer. De er måske nok større og bedre udbygget i hovedstaden, men det er et spørgsmål, hvor meget de studerende bruger dem; jeg tror ikke, det er særlig meget.

Af det, jeg allerede har sagt, fremgår, at vi anser en udbygning på Frederiksberg for urealistisk, også hvis kun hovedafdelingerne bliver på Frederiksberg. Forskningsafdelinger vil da skyde op ude over landet, så både de studerende og lærerne skal bruge deres tid til bil- og buskørsel mellem hovedafdelingerne og specialafdelingerne. Det bringer også spørgsmålet om Københavns trafikvæsen ind i billedet. Jo flere virksomheder og undervisningsanstalter der trækkes til København, des større trafikale vanskeligheder bliver der, og des større udbygning af trafiknettet i storbyen kræves der.

Vi anser derfor en flytning af skolen for det rigtige både af faglige, administrative og decentraliseringsmæssige grunde.

Det har været nævnt, at der kan blive besvær med flytningen. Jeg kan ikke se andet, end at disse besværligheder må kunne overvindes lige så vel her i Danmark som andre steder; og magter de, som står for ledelsen af landbohøjskolen, ikke denne flytning — hvis den bliver vedtaget — findes der sikkert inden for landets grænser rationaliseringseksperter, som kan tilrettelægge flytningen, så den kan ske hurtigt. Der er ingen tvivl om, at hvis man vedtager en udflytning af skolen, vil undervisningen kunne påbegyndes i visse afsnit, før den nye skole er fuldstændig færdigbygget. Vi mener, det vil være kortsynet politik at udbygge skolen på det sted, hvor den ligger, og vi håber, der snarest vil blive truffet en afgørelse, som tager de rette hensyn til de faglige og samfundsmæssige forhold, idet skolen dog er landbrugets og folkets skole, ikke de studerendes og lærernes skole.

Landbrugsministeren (*Skytte*): I lighed med ordførerne har jeg haft lejlighed til

[Landbrugsministeren.]

— i min fremsættelse — at give udtryk for mit syn på det foreliggende lovforslag. Det kan ikke undre nogen, at jeg hører til dem, der er tilfreds med lovforslaget, og jeg håber heller ikke, det undrer nogen, at det, at jeg har haft lejlighed til at udtrykke mit syn på sagen, bevirker, at jeg ikke i enkeltheder nu skal gentage min begrundelse for fremsættelsen af lovforslaget.

Jeg vil gerne takke ordførerne. Jeg kan desværre ikke takke dem for tilslutning til lovforslaget, i hvert fald ikke dem alle sammen; men jeg takker for den interesse for højskolens udbygning og trivsel, som deres udtalelser gav udtryk for.

Det ærede medlem hr. Carl Petersen vil jeg takke for de klare udtalelser, han fremsatte om lovforslagets betydning med hensyn til omkostningerne og med hensyn til at spare tid. Det er to afgørende punkter, det ærede medlem her var inde på. Af de to punkter er for mig tiden det væsentligste. Jeg tror stadig væk, at en flytning af den nuværende landbohøjskole til et eller andet sted vest for Store-Bælt vil betyde et så væsentligt afbræk i den udvikling i landbohøjskolens arbejde, som gerne skulle foregå hvert eneste år, at det vil være meget skadeligt for det samlede forsknings-, undervisnings- og videnskabelige arbejde. Man må gøre sig klart, at en flytning til et sted vest for Store-Bælt vil betyde, at skolens udvikling sinkes, nogle mener 10 år, andre mener 5 år. Jeg tror desværre, det første tal er det mest rigtige. Dette har været meget afgørende for min stillingtagen, idet jeg ikke mener, at dansk landbrug har råd til eller er tjent med en sådan forsinkelse.

Det andet er omkostningerne. Der er visse lejligheder, hvor man glæder sig over, at omkostningerne ikke spiller nogen rolle. Det kan man for så vidt sige at de ikke gør, når det drejer sig om fremme af forskningen og den videnskabelige uddannelse inden for dansk landbrug; men de må dog spille en rolle i den henseende, at hvis man kan få en lige så god ordning for færre penge, så er der vel ingen, der er mere blottet for økonomisk sans, end at det, hvis de anerkender dette — det siger jeg udtrykkelig, for det er der nogen der ikke gør — må være medvirkende til det endelige standpunkt, man tager til sagen.

Til det ærede medlem hr. Harald Nielsen vil jeg gerne sige, at det er rigtigt, at da vi sammen var i Holland, så vi en fortrinligt virkende landbohøjskole i landlige omgivelser, med fortrinsvis lav bebyggelse og, efter hvad man nu kunne se på en enkelt dag, med et fortrinligt tilrettelagt studium. Det kan vi selvfølgelig lære af; men jeg synes dog, vi for fuldstændighedens skyld må tilføje, at uddannelsen på denne landbohøjskole i Holland slet ikke er den samme uddannelse som den, vi har her i landet. Så vidt jeg husker, var uddannelsen 6-årig, og man skulle vistnok være student, for man kunne komme ind på landbohøjskolen, men man skulle ikke være uddannet i praktisk landbrug; man skulle under studiet have et halvt års praktisk uddannelse. Dertil kommer noget meget væsentligt: de, der bliver uddannet på denne landbohøjskole, vender kun i meget ringe antal tilbage til landbrugets tjeneste. Dette gengiver jeg efter hukommelsen; der kan måske være en enkelt detalje, som ikke er helt korrekt, men som helhed er det rigtigt. Det vil altså sige, at det ville være helt urigtigt, om vi forsøgte direkte at sammenligne uddannelsen og undervisningen, som den foregår på denne landbohøjskole, med den, der foregår på den kgl. veterinær- og landbohøjskole. Det, vi kan lære — ja, nu kunne jeg fristes til at sige det, vi skulle have lært — er, at man i Holland siden krigens slutning hvert år har bevilget til udbygning af den bestående landbohøjskole på det sted, hvor den ligger, et så betydeligt årligt beløb, at den i dag er i en nogenlunde mønstergyldig stand. Havde vi gjort det samme, havde vi i hvert fald ikke haft lejlighed til at føre denne forhandling, for så havde den været overflødig.

Jeg mener — og det sagde jeg også i min fremsættelse — at det, jeg foreslår her, er ikke mere midlertidigt end forsvarligt. Det indebærer mulighed for en hurtig udbygning, og det tillægger jeg meget stor betydning.

Jeg skal ikke her komme ind på detaljer om, hvad sagkundskaben har sagt på det ene eller det andet tidspunkt. Jeg er bl. a. afskåret fra at vide, hvad højskolens repræsentanter har sagt i udvalget. Udvalgmøderne overværer jeg jo ikke, undtagen når jeg er til samråd,

[Landbrugsministeren.]

det var jeg ikke dér; men jeg kan sige, at højskolens repræsentanter til mig i skriftlig form har afleveret, hvad de fremførte for udvalget, og deraf fremgår det da i hvert fald ikke, at det forholdt sig, som det ærede medlem hr. Harald Nielsen her har udtalt. Man kan have sagt andre ting, det tør jeg ikke sige noget om.

Medens jeg nu er ved sagkundskaben, er der andre talere her i dag, der har fortalt det høje ting, hvor mange sagkyndige der står bag mig. Det behøver jeg i og for sig ikke at gentage. Mit oprindelige forslag var tiltrådt af landbruget, man ville ikke sætte sig imod det, indvendingerne imod det var ganske små. I det hele taget var det tiltrådt af repræsentanter for landboforeninger og husmandsforeninger og de forskellige kandidatorganisationer hele landet over, i mange tilfælde af repræsentanter både fra Jylland og øvrige dele af provinsen. Det var absolut ikke noget københavnsk præget og absolut ikke noget ensidigt og absolut ikke udtryk for højskolens opfattelse alene, som man så ofte fremhæver det. Det var et meget bredt udsnit, som gav tilslutning til forslaget. Jeg kunne fristes til at udtale det ønske, at denne brede almindelige tilslutning, som jeg havde fået dér, og jeg synes med rette vi kan kalde det fra sagkundskaben, ville smitte over på de høje ting, så det også vendte sig til en almindelig tilslutning her.

Det ærede medlem hr. H. C. Toft sagde, at der for mit tidligere forslag var flertal såvel i udvalget som i folketinget. Det sidste er i hvert fald ikke konstateret. Jeg ved ikke, hvordan det ærede medlem hr. H. C. Toft bærer sig ad med at få fastslået, at der er flertal i folketinget om en sag, uden at der har været afstemning om den; men det kan jo være, det ærede medlem kender de enkelte medlemmers samvittighed, som er udslagsgivende for deres stemmeafgivning, bedre end jeg gør. I så fald må jeg bøje mig for hans argumentation; i modsat fald har jeg lov til at tvivle. Der er imidlertid én ting, der ikke er tvivl om, og det er, at der i det udvalg, som behandlede sagen, ikke var flertal for noget andet. Man ville i hvert fald ikke lade det komme til udtryk. Jeg har i 2 folketingsår

fremført over for udvalget og sagt her i salen, hvad mit standpunkt var og begrundet det, så godt jeg nu engang kan, og samtidig har jeg sagt til udvalget, at hvis man kunne finde frem til en anden løsning, var jeg parat til at bøje mig for den. Det tilbud har man haft 2 gange, i 2 sæsoner, om jeg må bruge det udtryk, og man har i hvert fald ikke benyttet sig af det. Jeg tør ikke sige, om man ikke har kunnet, ikke har villet, eller hvad årsagen er. Det er ikke mig, der leder udvalgets arbejde, og jeg deltager heller ikke deri, undtagen når jeg tilkaldes. Derfor ved jeg det ikke, og jeg vil sige, at det er jo ikke nok, man er imod noget. Ja, derved kan man hindre en udvikling, en udbygning, men man må også være for noget, og her i tinget er det en gylden regel, at der må være flertal for noget, inden det kan føres ud i livet.

Jeg tror ærlig talt, at det, det ærede medlem hr. Iver Poulsen sagde om dyrlægepraksis, og som skulle tale for at flytte ud — jeg vil også gerne sige det mildt; jeg syntes, jeg kunne høre det på det ærede medlems tonefald — var en udtalelse, der smuttede med. Vi kan købe en dyrlægepraksis hvor som helst i landet og stille den til rådighed for dyrlægestuderende ved landbohøjskolen; det kan vi gøre lige så godt her, som man kan gøre det i Odense eller Århus.

Jeg vil gerne advare imod at tro på, at det er rigtigt, hvad det ærede medlem siger, at man kan gennemføre væsentlige reduktioner ved en udflytning. Jeg indrømmer blankt, at der i de overslag, man havde foretaget, var tale om reduktioner, men det var ikke den samme landbohøjskole, som var planlagt herinde. Jeg havde ikke detailprojekteringen dertil, det er rigtigt, men alt det, der var tale om i retning af planer i Hillerød, Odense eller Århus, var løst udarbejdede overslag, og de, der stod for dem, ville i intet tilfælde være gået 100 pct. ind for dem. Det eneste virkelige stærkt udbyggede projekt, som var nøje undersøgt også i økonomisk henseende, var det forslag, jeg fremsatte allerførst, og her lå udgifterne på omkring 80-85 mill. kr. Det var virkelig undersøgt også i detaljer, men det har ingen af de andre planer været og kunne ikke være det. Jeg advarer derfor mod at

[Landbrugsministeren.]

tro på, at man skulle kunne gennemføre disse reduktioner, i hvert fald ikke før man har undersøgt det nærmere og fået lidt mere fast grund under fødderne, end man hidtil har haft.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Mose Hansen, at det er rigtigt, at man har fremhævet kulturmiljøets betydning for de unge her i København, men det er slet ikke rigtigt, at det er, skal vi sige hovedargumentet for de unge. Det er et af argumenterne, men der er så mange andre rent praktiske forhold, der gør sig gældende. Der er arbejdsmuligheder, fortjenstmuligheder, som for mange er forudsætningen for, at de i det hele taget kan studere ved landbohøjskolen. Alt det praktiske må man i hvert tilfælde tage med ind i bedømmelsen af de unges stillingtagen. Jeg har oven i købet hørt, at de unge på landbohøjskolen er kede af — unge bliver ikke fornærmede, de bliver kede af det — at jeg ikke har rådført mig også med dem, inden jeg fremsatte mit lovforslag. Jeg forstår, at de har ønsket at give det den stærkeste mulige anbefaling, i alt fald med hensyn til, at skolen bliver på stedet. Nu ved jeg ikke — det vil jeg overlade til andre at afgøre — om man også kan indrangere alle de unge studerende på landbohøjskolen under sagskundskaben; jeg mener, man kan gøre det.

Det ærede medlem hr. Mose Hansen sagde, at man jo måtte kunne overvinde de tekniske vanskeligheder ved en flytning, det har man gjort andetsteds. Her tror jeg at det ærede medlem er lidt på gyngende grund. Jeg kender intet eksempel nogetstedsfra på, at man har flyttet en 100-årig institution som den kgl. veterinær- og landbohøjskole over en strækning som fra Frederiksberg til f. eks. Odense. Mig bekendt er det ikke sket nogetsteds i Europa eller uden for Europa, men jeg tør ikke sige, om mit kendskab er tilstrækkeligt. Jeg er derfor tilbøjelig til at give det ærede medlem hr. Morten Lange ret i hans betragtninger.

Jeg synes, at vi her meget stærkt må skelne mellem flytning af en bestående, i dette tilfælde en 100-årig, institution, med et i dette lange åremål udbygget samarbejde med andre institutioner, en rod-fæstet, fastgroet institution, og en ny-

oprettet institution. Det er noget ganske andet at skulle rive alt dette op med rod og flytte det til en helt anden egn i landet, end hvis der var tale om at nyoprette en institution.

Jeg vil i denne forbindelse — for at der ikke skal være nogen misforståelse vedrørende mit standpunkt — sige, at de undersøgelser, vi hidtil har iværksat, tyder på, at en udbygning af landbohøjskolen til 1 500 elever skulle dække en ret lang år-række. Men tiden rider hastigt, og hvis nye undersøgelser skulle godtgøre, at der bliver tale om mange flere, kunne der blive behov for flere skoler. Skulle det være tilfældet, skal det ikke møde nogen modstand fra min side — tværtimod; i så fald bør vi bygge en sådan ny skole vest for Store-Bælt.

Til allersidst blot dette: man har nu igen i dag fra alle sider givet tilslutning til en udbygning af den kgl. veterinær- og landbohøjskole. Man er enig om, at dette bør klares hurtigt, og det synes jeg er rigtigt. Vi skylder dansk landbrug at gøre det hurtigt, vi skylder dem, der står i undervisningen og forskningen, at gøre det hurtigt. Vi har simpelt hen ikke råd til at lade være, og det er, som jeg sagde før, en dårlig forretning at vente. Netop nu er det nødvendigt at give uddannelse, forskning og videnskabeligt arbejde i alle forgreninger de bedst mulige arbejdsvilkår.

Jeg kan beklage, at ikke alle i tinget, måske ikke engang et flertal, synes, at mit forslag er det ideale, men til gengæld glæder jeg mig over, at alle har givet udtryk for, at de vil være med til i fremtiden at sikre landbohøjskolen gode arbejdsvilkår. For mig er dette ikke et spørgsmål om København eller provins; det er ene et spørgsmål om, hvad der bedst tjener landbohøjskolen og landbrugets tarv og derigennem det samlede samfund.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Carl Petersen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om regulering af fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Albertsen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren for offentlige arbejder oplyse, hvorvidt generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet anser en omlægning af postfordelingen på Frederiksberg for mulig med henblik på at få et fælles postkontor, der dækker alle frederiksbergske husstande, og vil ministeren i givet fald tilsige ministeriets medvirken til en etablering af et fælles postkontor for Frederiksberg kommune?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 11. april kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om børne- og ungdomsforsorg.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 15⁴⁰.

58. møde.

Tirsdag den 11. april kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om oprettelse af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om oprettelse af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.*

Ved lov nr. 133 af 25. maj 1956 oprettedes Statens kunstfond, der har til opgave at fremme den billedkunstneriske medvirken ved udformning og udsmykning af statens bygninger og anlæg, og Eckersberg-Thorvaldsenfondet, som yder understøttelser til bildende kunstnere og disses efterladte. Kunstfondets årlige rådighedssum blev ifølge lovens § 1, stk. 2, fastsat til 700 000 kr., medens Eckersberg-Thorvaldsenfondets årlige rådighedssum ansattes til 75 000 kr., jfr. lovens § 2, stk. 2.

Ifølge lovens § 4, stk. 2, skulle loven optages til revision senest i folketingsåret 1960-61. Af lovforslagets bemærkninger til revisionsbestemmelsen fremgik det, at man havde fundet det ønskeligt, at loven blev optaget til revision senest efter 5 års forløb under hensyn til, at de ved loven oprettede fonde var nyskabelser inden for dansk kulturliv, hvis finansiering først ville kunne opgøres efter en flerårig forsøgsperiode.

Da imidlertid visse nødvendige overvejelser og undersøgelser i forbindelse med revisionen af bestemmelserne vedrørende Eckersberg-Thorvaldsenfondet endnu ikke har kunnet afsluttes, anser jeg det for ønskeligt, at revisionen af loven udskydes til foretagelse i folketingsåret 1961-62, og jeg skal derfor anbefale lovforslaget til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.